

Kitabu Cha Wakolosai

Na Ndugu Heath Stapleton

www.kanisalakristo.com

Kitabu Cha Wakolosai

Mji wa Kolosai

Kolosai ulikuwa mji wa Frijia katika mto Licus, mkondo mkubwa wa mto maenda. Mji huo ulikuwa unasimama kwenye makutano ya hivi vijito vikubwa viwili kuelekea kwenya vijito vidogo viwili vilikuwa vinaungana. Pia mji ulikuwa unasimama juu ya njia kubwa iliyokuwa ikienda kutoka Efeso mpaka kwenye bonde la Frati, maili 12 kutoka Hilopolisi na maili 10 kutoka Laodikia. Historia ya Kolosai ilikuwa inatatanisha na hii miji miwili. Pamoja na kuwa Paulo aliwajumuisha waumini katika Laodikia kuwa nao aliwaombea. Pamoja na miji hii miwili imeunganishwa na kazi ya ya Epafra (4:13). Laodikia ulikuwa ndiyo muhimu mno katika miji hii mitatu, ulikuwa ni mji mkuu wa jimbo kufikia katika hatua hii Kolosai ulikuwa ni mji mdogo, ukiwa umefunikwa na utajiri wa miji jirani yake, kwa uhakika kwa mtu hapakuwa ni sehemu yenye maana zaidi. Hata hivyo mji uliendelea kuwa sehemu moja muhimu kwa ajili ya makutano kwa mashariki na magharibi. Hata hivyo idadi yake ya watu ilikuwa ni Wafrijia, Wayunani na Wayahudi wengi walikuwa wanaingai katika mji huo nakupitia na Wasafiri wengi, amabao walichangia kuleta mambo mapya na mawazo mapya.

UANZISHAJI WA KUSANYIKO KULE KOLOSAI.

Muda wa wanzishaji wa kusanyiko haufahamiki wengine wanaamini kuwa kusanyiko lilianzishwa miaka 5 au 6 kabla Paulo hajawaandikia. Kama ni hivyo basi kusanyiko laweza kuwa lilianzishwa katikati ya miaka ya 56-58 B.K. Hii naweza kuwa kweli kwa Epafra na wengine walio kuwa wamefanya uinjilisti katika bonde la Lucus, wakati Paulo akiwa katika safari yake ya tatu ya umisionari, ambayo ilikuwa kati ya mwaka 53-58 B.K.

Ukubwa halisi wa kusanyiko haujulikani. Paulo amewataja washirika wawili tu kwa majina. Epafra aliyemwita “mpendwa mtumishi mwaminifu wa Kristo,” (1:7) na Arkipo ametajwa na Paulo kuwa ndugu wamwangalie yeye kuwa aweza kutimiza huduma yake. Hata hivyo kutoka salaam katika sura ya kwanza inaoneka kuwa kulikuwa na ndugu wengi waaminifu na juhudi walikuwa wakifanya katika mji wa Kolosai.

Filimon alikuwa ni mshiriki mwingine katika kusanyikao hili. Ni katika nyumba yake ambayo Kanisa lilikuwa linakusanyika na yeye mwenyewe alikuwa ameongelewa na Paulo (Fil. 19).

Vitu vikubwa kuhusu kusanyiko hilo ni upendo ulionekana dhahiri waliokuwa nao. Wakati Paulo alipokuwa amefungwa kule Rumi walimtuma Eapfra ili kumfariji Paulo na kumjulisha juu ya upendo wao. Jambo hili na habari kuwa ndugu katika Kolosai walikuwa wameitunza imani, hayo yalimpa furaha sana Paulo.

Lakini sio kila habari zilikuwa nzuri, kwa kuwa ndio sababu ya kuandikwa kwa waraka huu.

MWANDISHI:

Ni watu wachache sana waliojaribu kukana kuwa Paulo ndiye mwandishi wa kitabu hiki. Wote wanaothubutu bado wanakubali kuwa ni lazima uandishi umetoka kwa Paulo, lakini mtu mwingine alichukua kile Paulo alichokianza na kukipanua.

Katika kuchukulia uandhishi ni wa Paulo ni kwa sababu ya uwazi wa kufanana kwa waraka huu na waraka kwa Filimoni, ambao ni dhahiri umetoka mkononi mwa Paulo. Ukubwa huu wa kufanana ni kuwa tu kawaida mwandishi kuwa ni kudhiniwa. Tuone baadhi ya usawa wa nyaraka hizi.

1. Sehemu zote Timotheo, mtenda kazi pamoja na Paulo.
2. Eapfra, Arkipo, Marko, Dema, na Luka na washiriki.
3. Arkipo ni mpokeaji wa ujumbe.
4. Katika Wakolosai tuna sehemu ya namna ya kuwatumia watumwa, bali katika Filimoni imewekwa wazi zaidi.
5. Katika nyaraka zote mwandishi alikuwa kifungoni, Kol. 4:3,18; Fil. 1:9.
6. Katika barua kwa Kolosai, Tikiko aliyechukua waraka aliongoza na Onesmo. Sababu fupi ya kuambatana inajulikana.

NI WAPI WAKOLOSAI ULIKOANDIKIWA?

Kuna mafundisho ya aina tatu kuwa ni wapi kitabu kilikoandikwa

- Kaisaria
- Efeso
- Rumi.

Wengi wanasema kuwa kitabu kiliandikwa kutoka Rumi wakati wa mwishoni mwa kifungucha kwanza cha Paulo. Kitabu hiki kama kitabu cha Waefeso na Filimon, yawezekana viliandikwa kati ya 62 B.K. labda baadaye 63 B.K.

Kuna maeneno mengi yanayounganishwa na kitabu hiki.

- Tikiko aliyechukua waraka wa Waefeso na Kolosai (Efe. 6:21-2; Kol. 4:7-8).
- Tena Onesmo mtumwa wa Filimon. Alikuwa pamoja na Tikiko (Kol. 4:9). Salaam zilipelekwa katika Kolosai na kwa Filimoni kwa kundi la marafiki wa aina moja (Kol. 4:10; 12, 14; Fil.23-24). Tena katika Filimon 2 ujumbe ulitumwa kwa Arkipo, tena katika Kol. 4:17, tunaona alikuwa mtu muhimu katika Kanisa kule Kolosai.

KWA NINI WARAKA HUU ULIANDIKWA?

Wakolosai kiliandikwa kuhusu namna mpya iliyokuwa inaingia katika Kanisa kule Kolosai. Kanisa lilikuwa linakuwa haraka na Wakati wa kukua huku haraka Epafra na wengine walishindwa kuwaepuka waalimu wa uongo na mafundisho yao ambayo walitaka kuyaingiza katika Kanisa pamoja na wao. Kwa mafundisho ya dini ya Kiyahudi na upagani lionekana ni wa Kiyunani. Pamoja na hoja kuu ya kuwa na imani katika Kristo haikutosha hata hivyo walihitaji kwa undani na mtazamo wa juu wa vitu vya Kiroho.

Baadaye ilikuja kufahamika kama fundisho la ufahamu maalumu, lakini mpaka hatua hii mafundisho walilokuwa wanafundisha halikufikiriwa kuwa sawa na fundisho la uongo. Lakini lilikuwa ni sawa na lile la wenye ufahamu maalumu walionza kufundisha kwanza. Hawa wenye ufahamu (Wanaojua) walipanga na mawazo kwa undani na chuki ya juu sana kuona mambo ya kiroho. Wakiwaongoza waaminifu kuamini kuwa wao hawawezi kujua mwanzo ya kweli ya Mungu.

Hawa walimu wapya kule Kolosai kwa uangalifu walizuia kusema kitu chochote kinyume cha Injili. Wao walita tu kisicho kamilika na kutabiri kuwa wanaweza kuimarisha Imani kama hivyo, na kuwa itafanya wanadamu kuendelea mpaka kwenye ukamilifu.

Walifundisha kuwa kama mwili ni kitu cha dhambi, basi mwili ni lazima uadhibiwe. Katika utaratibu wa vyakula kushirika ulikuwa chini ya sheria ya Musa, na kila desturi ya watu ambayo waliiona kuwa ni nzuri pia iliongozwa katika zile zilizo changanywa kwa ajili ya kuutawala mwili na kuongoza hata kwenye kipimo cha juu. Na kudai kuwa hakuna hata moja katika hizi inayowezekana kwa kufuata tu sheria za Kristo.

Katika nyakati za historia Warumi walikuwa wanatawala ulimwengu katika kila jambo na hata katika mambo ya dini. Hii yawezekana ndiyo sababu ya kuunganisha dini ya Kiyahudi, Upagani na Ukristo, ili uweze kuoneka kwa watu wote.

Ukristo ulikubalika kuwa na maandili ya kidini, lakini utamaduni wa Kiyunani katika siku zile ambayo hata Warumi katika baadhi ya mambo na kusukuma Imani ya Ukristo haikuweza kwenda kwa maana halisi ya Roho na mambo ya kawaida. Kwa hiyo utafiti wa mawazo wa desturi ya Kiyunani waliamini kuwa Ukristo ulikuwana upungufu.

Waliamini kuwa ulishindwa kutoa majibu ya maisha.

- Uhusiano wa roho na mambo ni nini?
- Ulimwengu umefanyika na kuwapo kwake kama ulivyo?
- Asili ya nafsi ni nini?
- Inaendelea hivyo nafsi kutoka kwa ulimwengu wote? Kama ni hivyo, ni namna gani?

Lakini katika mchanganyiko wa fundisho cha kuamini imani mpya kwa kweli. Plato (428-348 K.K). Wasomi wa Kiyunani waliamini, walifundisha na wengi walifuata na kuwa kiumbe cha ulimwengu huu ilikuwa ni kazi ya chini kwa miungu lakini iliyokuwa juu ya wanadamu.

Wayahudi, pia waliamini kwa namna nyingine vitu kama hivi, kwa kuwatukuza malaika kuwani wapatanishi katika ya mtu na Mungu Mkuu. Huo ulikuwa ni mchanganyo wa uyahudi na imani ya upagani zilizosabazwa kule Kolosai na ndio malaika kuwa wapatanishi.

Paulo alipinga yote haya katika mafundisho yake yote kwa hiyo Paulo katika kitabu hiki anashughulika na aina tatu ya mawazo ya washiriki aliowafikiria kuwa wanajua zaidi na zaidi tufikirie kuhusu.

1. PAULO ALIWAPA UTAMBULISHO WA KWELI WA KRISTO.

- A. Katika Kristo ukamilifu wote wa Mungu Baba umethibitika.
- B. Kristo ni muumbaji wa vitu vyote ikiwa ni pamoja na malaika.
- C. Vitu vyote vimetoka kwa Kristo na katika Kristo.
- D. Waamini wa Kristo walizikwa wote pamoja naye katika ubatizo na kufuka walikuwa wapya.
- E. Na kua inawezekana kwa sababu damu pale msalabani hutoa amani kwa mwenye dhambi.

2. PAULO ALITOA KWAO ELIMU YA KWELI NA KUBWA KULIKO VITU VYOTE.

- A. Katika Kristo hazina zote za hekima na ufahamu zinaptikana.
- B. Kwa hiyo uzima wa juu sana umefichwa na Kristo katika Mungu.

3. PAULO ALIWAAMBIA NAMNA GANI WATAFUTE SIRI YA ULIMWENGU WOTE.

- A. Kristo ni ufunuo wa dini ya ulimwengu wote.
- B. Kuwa mtu mkamilifu ni kamili na anapatikana katika Kristo.

Kwa hiyo katika kitabu hiki tutaona kwa uwazi upekee wa tabia ya Kristo, ukamilifu wa kazi yake ni mwisho wa ukamilifu wa ufunuo wake.

MHUTASALI WA WAKOLOSAI.

I. Utangulizi, 1:1-4

- A. Salaam, 1-2
- B. Shukrani, 3-8
- C. Maombi ya Paulo kwa ajili yao, 9-14.

II. Mtu na kazi ya Kristo, 1:15-23.

- A. Utangulizi (wa kwanza) wa mwana, 15-20.
- B. Kusudi la Mungu kwa wakolosai, Kol. 1:21-23.

III. Sehemu ya Paulo katika mpango wa Mungu 1:24-2:7.

- A. Mateso yake, 24-25
- B. Siri ya Kristo, 26-28

- C. Ombi la Paulo kwa wasomaji wake, 29-2:5.
 - D. Wito wa kuendelea, 2:8-7.
- IV. Maono kuhusu mafundisho ya uongo, 2:8-23
- A. Elimu na kweli, 2:8-9.
 - B. Mtu mpya katika Kristo, 10-15
 - C. Uhuru wa Mkristo, 16-23.
- V. Kielelezo kipya cha uzima, 3:1-4:1
- A. Kusudi jipya la mtu mpya, 3:14.
 - B. Kufanya upya asili ya zamani, 5-11
 - C. Kuvaa upya, 12-17.
 - D. Utekelezaji wa amri, 3:18-4:1.
- VI. Maelekezo ya mwisho, 4:2-6.
- A. Kazi ya maombi, 2-4.
 - B. Kazi ya kutembea, 5-6.
- VII. Salaam za binafsi, 4:7-18.

SURA YA KWANZA.

Salaamu: 1-2.

- I. Paulo mtumwa wa Kristo Yesu, Mdo. 20-22.
- A. Paulo anakazia ni katika mamlaka gani anaonga, Rum.1:1; Gal. 1.
 1. Aanoneka ni mmoja aliyefunikwa na mamlaka na kuwa mshindi kwa
 2. Nguvu za aliyemtuma.
 - B. Wakati wa matatizo ambayo Kanisa kule Kolosai iliyokuwa linayapata, Paulo aliandika kwao kuwa “Paulo mtume” sio Paulo mwanadamu.
 1. Anazungunza kwa amri ya Kristo.
 2. Pokea utume wake sio kwa uwezo wake, lakini ni kwa neema na rehema za Mungu.
- II. Aliyeitwa kwa mapenzi ya Mungu.
- A. Kuwa mmisionari na nuru kwa mataifa, Mdo.15-16.
- III. Aliandika kitabu na Timotheo akiwa karibu.
- A. Timotheo anaelezwa kuwa ni ndugu, Rum. 16:23; 1 Kor. 1:1; 4:17; 6:12.
- IV. Kwa watakatifu.
- A. Neno hili halikuwa na maana ya usafi wa kimwili bali ni waliotengwa kwa ajili ya Mungu.
- V. Na waaminifu.
- A. Walikuwa waaminifu walitengwa kwa ajili ya Mungu.

VI. Ndugu.

- A. Anaonyesha ukawaida walioupokea wa maisha mapya.
- B. Kama sisi wote ni ndungu ni dhahiri kuwa sote tunaye Baba mmoja, Yoh. 1:12-13.

VII. Katika Kristo.

- A. Walibatizwa katika Kristo, Rum. 6:3.
- B. Kuwa “katika yeye” ni kulr kues “tumefanywa kamili, Kol.2:10.
 - 1. Kupata baraka mambalimbali za kiroho, Efe. 1:3.
 - 2. Ukamilifu wa Mungu Baba unakaa ndani yake yeye kwa hivyo tunafanywa kamili, Kol. 2:9-10.

VIII. Waliokoka kule Kolosai.

- A. Aliwaandikia watakatifu waliokuwa Kolosai, wale wote waliotengwa kwa ajili ya huduma ya Mungu.

IX. Neema nawe kwenu, 2 Kor. 1:2.

- A. Kwa kawaida salaam zilikuwa katika muundo wa ombi.
- B. Ni hitimisho la kipawa kisicho semekana, 2 Kor. 9:15.

X. Amani itakayo kwa Mungu Baba yetu.

- A. Ni ukamilifu unaokuja katika maisha yetu baada ya kukubali katika neema ya Mungu, na kupata na Yeye.

SHUKRANI, 3-8.

I. Tunatoa shukrani kwa Mungu, Rum. 1:8

- A. Paulo anaoneka kuwa mwaminifu katika kutoa shukrani hizi.
- B. Anafahamu kua ni Mungu tu anayestahili kupewa utukufu, Isa. 42:8; 48:11.
- C. Hatoi shukrani pale ambapo shukrani sio kamilifu.
 - 1. Wagalatia na 2 Korintho

II. Baba wa Bwana wetu Yesu Kristo.

- A. Kumbuka kuwa “Bwana Yesu Kristo” anatawala pia kwa “Mungu” bali Kwa “Baba,” Efe. 1:3, 17.
- B. Paulo anachukua tahadhari kwa kutokutoa nafasi ili waweze kusema Yesu ni wa chini kuliko Mungu
 - 1. Kwa Yesu na Baba wanashirikiana katika asili ya uungu sawa.

III. Wakati wote ninaomba kwa ajili yenu.

- A. Maombi ni maombi ya kutoa shukrani, Fil. 4:6; Kol. 4:2; 1 Thes. 5:17-18; 1 Tim. 2:1.

IV. Alikuwa amesikia juu ya Imani yao, Efe. 1:15.

- A. Shukrani alizozitoa; Paulo ni kwa sababu ya taarifa alizosikika kutoka kwa

Epafra.

B. Baada ya kusikia kunakoleta imani, kusikiliza na kujifunza kunaleta tumaini.

X. Ukweli wa Injili.

A. Inaweza kuchukuliwa katika injili mbili.

1. Kweli ambayo iko katika ujumbe.

a. Hii ni tangazo la kweli lililokuwa limejaa katika ujumbe wa kimitume.

2. Injili katika uaminifu au ukamilifu wake.

a. Injili ya kweli katika kupingana na mafundsho ya uongo, Gal. 2:5, 14.

B. Wazo ni kuwa waliweza kusikia injili kabla hajaharibiwa, "Proekousete" kwa Kiyunani.

XI. Ambayo ilikuja katikati yenu.

A. Mwisho injili ilikuwa imewafikia wao.

B. Ilikuwa ni matokeao ya kukua kwa ufalme katika ulimwengu wa mataifa.

XII. Na kama ilivyo pia katika ulimwengu wote, Kol. 1:23.

A. Inaweza kuwa inachukuliwa katika ulimwengu ule uliokuwa chini ya Warumi.

1. Kutoka Rumi Paulo aliona sehemu yote iliyokuwa, Rum. 1:8.

2. Injili ilikuwa imefika katika kila sehemu ya ulimwengu, lakini sio kila kiumbe kilikuwa kimeisikia mapka wakati huu.

XIII. Kuwa na matunda na kuzidi sana, Mk. 4:8; Yoh. 15:16; Fil. 1:11.

A. Kuleta matunda katika kudhirisha upendo mbele ya watakatifu wote.

1. Mfano ni kuazimisha kutoka mti unaozaa matunda ambao vyote hutoa matunda na kukua, Mt. 7:17; 13:32; Lk. 13:9.

XIV. Tangu siku mliyosikia na kujua neema ya Mungu katika kweli, 2 Kor. 6:1; Efe. 3:2; Tit. 2:11; 1 Pet. 5:12.

A. Walikuwa wamefahamu kweli kama ni kamili tangu walipopokea.

XV. Kama mlivyojifunza kwa Epafra, Fil. 2:25; Kol. 4:12; Filem. 23.

A. Ndiye aliyeanzisha kanisa kule Kolosai.

1. Hapa alirudi kwa Paulo kumtaarifu.

2. Aliendelea kukaa katika kuunganika na kusanyiko kule, 4:12

XVI. Mhudumu mwaminifu kwa Kristo.

A. Mwaminifu katika kuhubiri Injili kwa.

XVII. Kwa niaba yetu.

A. Hapa Paulo anaandika kile Epafra alichokwisha kufundisha.

B. Inaonyesha kuwa yawezakuwa Epafra kuwa mtumishai alitumwa na Paulo kwa. Labda wakati Paulo alipokuwa katika Efeso, Mdo. 19:10.

XIX. Katika Roho.

- A. Upendo kamili aambao ni “Tunda la Roho” (Gal. 5:22), ambao ulielekezwa kwa watakatifu wote, 1:4.

MAOMBI YA PAULO KWAO, 9-14.

I. Kwa sababu hiyo pia.

- A. Ukweli ni kuwa amwekwisha toa sababu za shukurani ili aendele bila kukoma kuwaombea wao.

II. Wajazwe na ufahamu wa mapenzi yake.

- A. Ni muhimu kuelewa hapa kuwa ufahamu wa mapenzi ya Mungu ni muhimu katika maisha ya kumpendeza Mungu, 1 Kor. 1:5; Zab.143:10; Rum.12:2; Efe. 5:10.
- B. Ufahamu wa aina hii haupatikani katika ulimwengu huu ambao unamajivuno Badala ya mtu kuwa na nuru ya mtu wa ndani, 1 Kor. 1:20; 2:5, 3.

III. Katika hekima yote na kuelewa Kiroho, Efe. 1:8.

- A. Hekima haipatikani kwa kujifunza.
- B. Tunaweza kukua katika hekima kupitia kwa nguvu za Mungu.
1. Tuombe kwa ajili ya hekima, kama Paulo alivyoomba kuwa wawe na hekima.
- C. Hekima inajua ni namna gani tutumie akili zote alizotupa Mungu.
- D. Muunganiko wa hekima na ufamau ni lazima utafutwe na kila mtu.
1. Ufahamu huu utatuaidiana sisi katika matatizo mbalimbali yatakayo jitokeza.
 2. Kumbuka hekima hii sio ya ki-ulimwengu bali ya Ki-Uungu.

IV. Tutembe.

- A. Tuombe na tupate hekima, kuelewa ufahamu na kujua mapenzi ya Uungu.
- B. Hatusaidia sisi kukua mapenzi yake, hata tuweze kutembea kama anavyotaka Yeye, 1 Thess. 4:1.

V. Kustahili kwa Bwana.

- A. Tembea inavyostahili kufuatana na wito wenu, Efe. 4:1.
- B. Maisha yetu yawe mfano unaostahili Injili. Filp. 1:27.
- C. Kutembea inavyostahili na Mungu, 1 Thes. 1:12.

VI. Mkimpendeza kabisa, 2 Kor. 5:9.

VII. Mkizaa matunda kwa kila kazi njema.

- A. Tunapaswa tuzae sana matunda, Tit. 3:1; Ebr. 13:21.
- B. Au tutatupwa, Yoh. 15:19.

VII. Na kuzidi katika ufahamu wa Mungu.

A. Tuzidi katika ufahamu wa mapenzi yake.

IX. Mkiwezeshwa kwa uwezo wote.

A. "Kuwezeshwa" linatokana na neno la Kiyunani "dunamovmenoi" ambalo ni wakati uliopo unaoendelea.

B. "Na uweza wote" inaonyesha kuwa kuanchiwa na "kila kazi nyema".

1. Nyesha kuwa Mugu atatutia nguvu pale tutakapokuwa tunapigana vita vita Sio hali ya kutiwa nguvu mara moja tu, lakini wakati wowote tutakapomhitaji Mungu na maafa wake atafanya na ameweza kwa nguvu zake zote, Efe.13:14.

X. Kufuatana na nguvu zake za utukufu.

A. Neno lililotumika hapa nguvu ni "Kratos" limetumika tu kwa Mungu katika Agano Jipya.

B. Utukufu wa Mungu kwetu hatimaye unafanyika nguvu, au kama tulivyoona Katika Sehemu A tunakuwa na nguvu.

XI. Sehemu tatu za tunda katika kuliwa nguvu.

A. Uvumilivu, hupomone.

1. Kuimarika sana pale tunapopigania hitimisho, Ebr. 12:1

2. Yak. 1:4, saburi hufanya kazi ikamilike.

B. Ustamihilivu, Makrothumia.

1. Maadili yaonekanyo katikati ya uchokozi.

2. Kwa asili wengi hupenda kulipiza kisasi, lakini mkristo anawa mkimya tu.

a. Yesu aliomba "Baba wasamehe"

3. Wema huu unafanya zaburi, Rum. 5:3.

C. Furaha, 1 Pet. 4:13.

1. Kustahili na uvumilivu ni lazima utufanyekuwa na furaha, Mdo. 16:22-25.

2. Furaha kwa sababu Juhudi yetu ni Kristo.

3. Furaha kwa sababu mateso yetu hutuleta karibu na Bwana, 2 Kor 4:17.

XII. Kutoa shukrani kwa Mungu.

A. Shukrani za neema kwa ni nini Mungu alichokifanya.

XIII. Aaliyetufanya sisi tukombolewe.

A. Inaonyesha maana ya matendo yaliyopita, ambapo Baba ametufanya sisi "kuwa pamoja," akatuokoa mpaka katika wokovu.

1. Tuwe washiriki wa urithi, Rum. 1:16.

XIV. Tuwe washiriki wa urithi wa watakatifu.

A. Kumbuka neno "watakatifu" katika A.K. linamaana "waaminifu waliotengwa kwa ajili ya Mungu."

1. Kuwekwa kando kwa ajili ya urithi, inakuwa ni kwa Israel na Kanaani.

2. Kwa nini Paulo alikuwa ametumwa kwa mataifa, Mdo. 16:17-1.

3. Kwa nini Walawi hawakuruhusiwa kurithi, Kum. 10:9.

B. Kuwa washiriki kwanza ni kutengwa kutoka katika makapi.

XV. Katika nuru.

A. Nuru ni kilakitu kuhusiana na urithi wa watakatifu.

1. Nyamba ya milele, kwa ujumla Mungu ni nuru, 1 Yoh. 1:5; 1 Tim. 1:16; Ufu. 21:24.

2. Utukufu wa fahari utaangaza, 2 Kor. 4:6; Efe. 5:8.

B. Tangu urithi kwa watakaatifu upo na ule wa baadaye kuna mahisisho mawili ambayo ni kweli leo, Rum. 8:16-17.

XVI. Aliyetuhamisha sisi kutoka katika nguvu za giza, Efe. 2:6.

A. Nuru ni ya Mungu, hivyo giza ni la yule mwovu.

XVII. Akatuingiza sisi katika ufalme.

A. Ufalme ni Kanisa yaani mwili wa Kristo.

1. Mat. 3:2 – maneno ya Yohana mbatizaji.

2. Mat. 9:35 – Yesu alihubiri injili ya ufalme.

3. Mat. 16:18-19- Kristo alikuwa anakwenda kujenga Kanisa lake, Kanisa ambalo ni ufalme, Funguo alikuwa apewe Petro.

4. Mdo. 2:47 - tunahamshwa katika ufalme ambao ulikwisha jengwa tayari.

KRISTO KAMA MTU NA KAZI YAKE, 15-23

UKUU WA MWANA 15-20.

Pamoja na kwamba tumeanza sehemu mpya, hakuna sababu ya kusimama na kuanza tena katika mawazo ya Paulo, alipokwisha ongea juu ya ukombozi, kupitia Kristo sasa anaanza kueleza kuhusu utukufu wa mkobozi. Kwa mwana ndiye tu mwakilishi mkamilifu wa Mungu wanadamu waweza kufanya ufananisho wa Mungu, lakini kwa kufanya hivyo wanaharibu uhalisi wa mfano wa utukufu wa Mungu mwenye nguvu zote, (Rum. 1:23). Lakini katika Kristo utukufu wa Mungu umefunuliwa na kuonekan kwa kukamilifu. Ni kweli ule usemi "Mfano wa Mungu" hii haina maana ukamilifu, katika Mwa. 1:26-27. Tuliombwa kwa "mfano wa Mungu," katika 1 Kor. 11:7 waweza kuona bado tuko katika mfano wa Mungu, tuko sawa katika njia nyingi. Tuliombwa kwa mfano wake, lakini tunashindwa kutimiza matarajio yake.

I. Mfano wa Mungu.

A. Kila wakati haina maana ni wazo la ukamilifu, Mwa. 1:26-27; 1 Kor. 11:7; Rum. 3:23.

1. Hapa ni lazima kuchunguza au kufuatilia mazingira ya Mungu umetolewa na mwana wa Mungu, (2 Pet. 12:48) ni wazi na kamili ulivyonenwa, (2 Pet. 1:3).

2. Pamoja na kuwa na macho watu leo hawaoni Mungu ambaye katika nuru anaishi, (1 Tim. 6:16) lakini kupitika Mwanawe tunaweza kuona mfano wake halisi, (Yoh. 14:9), 2 Kor. 4:4; 1 Kor. 11:7.

a. Kwa hiyo katika uso wa Kristo tunayo nuru ya ufahamu wa

utukufu wake, 2 Kor. 4:6.

II. Mzaliwa wa kwanza katika viumbe vyote, Ebr. 1:1-2.

A. Wa kwanza mkuu katika viumbe.

1. Hatupaswi kuligeuza hili kama wengine wafanyavyo kuwa kusema Yesu alikuwa ameumbwa kama malaika au sisi.
2. Kwa usahihi bila kufuata mazingira ya mistari huu tunaweza kupoteza maana au kugeuza maana halisi ya mistali huu na kufanya mafundisho yaliyo kinyume na Biblia, Yoh. 1:1-4.
3. Ni nini tunachopaswa kufanywa ni kuchukua hali ya kuwa na sifa kwa asiri ya “kwanza” katika “mzaliwa wa kwanza”.
 - a. Pamoja na kuwa ni mwana pekee wa Baba hakuumbwa.
 - b. Kama mzaliwa wa kwanza (Prototokos) alikuwa kabla ya viumbe.

B. Kuna uhusiano wa karibu na hapana, Yoh. 1.

1. Yohana anafundisha kuhusu umilele wa neno au "Logos".
 - a. Pamoja na kueleza ni “Mwana wa Pekee” pia ni mshirika wa Uumbaji, Yoh. 1:3.
2. Katika Kristo “Ni katika uhusiano kwa wokovu ni maana ya kuunganika kunakohitajika sisi na Kristo.
3. Hapa “Kwa Yeye” Imetumika kwa umbaji kwa mtazamo kuwa Yeye ni mshirika ambavyo viliubwa vimefanyika kama vilivyo.

C. Paulo chachanganyi vitu anaposema sio tu ni muumbaji wa ulimwengu unaonekana bali na vyote vilivyoko mbinguni.

D. Wazo la kuwa “Mzaliwa wa kwanza” sio kuwani mwakilishi tu wa ambavyo vyote vilivyokuwa vimeumbwa vile vile unachuliwa pia utawala mwenye enzi, Zab. 89:27. Lakini kumbuka yuko katika mfano wa Mungu.

1. Isa. 9:6, Ni Mungu.
2. Mat. 1:23, Ni Mungu pamoja nasi.

III. Katika Yeye vitu vyote viliubwa, 16

A. Sio sehemu tu, bali vyote, Mwa. 1:1; Yoh. 1:1-14.

IV. Vilivyoko mbinguni na katika Dunia.

V. Vitu vinavyoonekana na visivyo onekana.

VI. Ikiwa ni vitu vya enzi, au usultani au enzi au mamlaka.

A. Paulo amejaribu kuonyesha mamlaka ya Kristo.

VII. Vitu vyote viliumbwa kwa Yeye.

A. “Vitu vyote,” Rum. 11:36.

VIII. Na alikuwa kabla ya vitu vyote, 17.

A. Yeye na yeye tu vyote vinginevyo viliubwa.

B. Kabla ya vitu vyote, Yoh. 8:58.

IX. Katika Yeye vitu vyote vimekuwepo, mwanae mamlaka juu ya ukombozi na wokovu.

XV. Alifanya amani kwa damu ya msalaba wake, Mst. 20

A. Amani tuliyo nayo inawezekana kabisa kupitia fujo zote alizofanyiwa Yesu.

B. Kupitia damu iliyomwagika, tunayo sadaka iliyotolewa ambayo inaleta upatanisho, Yoh. 1:7.

1. Ni Mungu aliyeruhusu hili, 2 Kor. 5:18-19.

C. Paulo anasema msalaba ulikuwa ni sehemu ya yule kuwa chini ya laana, Gal. 3:13.

1. Kwa sababu Yesu alikubali laana, ambayo ilikuwa kwa ajili yetu, Rum. 5:18.

2. Ndiyo maana mauti ilikuwa ni ya msingi ili mtu wa dhambi arudi na kuwa sehemu ya ushirika na Mungu, Rum. 3:26.

XVI. Kwa Yeye ninasema “Ikiwa ni vitu vilivyo juu ya nchi au vilivyo mbinguni.

A. 2 Kor. 5:18-19.

KUSUDI LA MUNGU KWA WAKOLASAI, 1:21-23

1. Na ninyi mliokuwa hapo kwanza mmefarakishwa na uadui ndani ya nia zenu, Mst. 21.

A. Paulo aliwaonya Wakolosai kutokusahau kule walikokuwa (ileheli) wamefarakishwa kama watu washenzi wa kimataifa.

B. Aliwataka washukuru katika hali waliyokuwa nayo sasa katika kuangalia kuwa walitengwa kutoka kwa Mungu, Efe. 2:11-12.

II. Kwa matendo yenu mabaya soma, Rum. 1:18-32.

A. Katika Yeye vitu vyote vinaunganishwa na kuwekwa pamoja sehem zote kuwa jumla.

X. Naye kichwa cha mwili yaani cha Kanisa, 18.

A. Kanisa ni mwili wa Kiroho ambaho Kristo ndiye kichwa, 1:24.

B. Kila kitu chini ya miguu yake, Efe. 1:22.

XI. Yeye ni Mwanzo.

A. Kristo ni mwanzo wa maisha mapya ndani yetu tunda la kwanza katika wafu, 1 Kor. 15:20-23.

B. Alibatilisha mauti, 2 Tim. 1:10.

XII. Mzaliwa wa kwanza kutoka kwa wafu.

A. Amapewa jina hilo hila ni Yohana, Ufu. 1:5.

B. Alikuwa amekufa, sasa yuhai, 1 Kor. 15:20.

XIII. Ili kwanza awe mtangulizi katika vitu vyote.

- A. Yule yule aliyefufuka, lazima awe na daraja la juu.
- XIV. Ilimpendaza Baba, katika Yeye utimilifu wote ukae, 19.
- A. Baada ya kufufuka aliwaambia wanafunzi wake kuwa amepewa mamlaka yote, Mat. 28:18.
 - B. Neno alikuwa kwenu amejaa neema na kweli, Yoh. 1:14.
 - C. Katika Yeye unakaa utimilifu wote wa Mungu, 2:9
 - D. Twaweza kuona kupitia mistali hii kuwa Mungu.
- III. Na sasa ametupatanisha, Mst. 22.
- A. Kwa nini Kristo alikuja ulimwenguni kwa sababu ili aupatanishe na Mungu.
- IV. Katika mwili wa nyama zote kwa kufa kwake.
- A. Kristo alikuja katika mwili wa nyama na mifupa kumwoko mwanadamu
 - B. Dhahiri, upatanisho uwezekane mpaka mwenye dhambi awe mtiifu na kuweza kutubu.
- V. Ili awalete ninyi mbele yake watakatifu, wasio na mawazo wala la kwanza.
- A. Paulo aliwataka wawe katika sehemu ambayo hawatakuwa na lawama yoyote juu yao.
 1. Kwa nini Yesu alikuja kumfanya mtu asiwe na lawama yoyote mbele za Mungu.
- VI. Kama ni hivyo mkidumu tu katika ile imani mmewekwa na kuwa Imara.
- A. Walikuwa hawana sababu ya kutokuendele mbele, 2 Pet. 2:22.
- VII. Ambayo ilikuwa imehubiriwa katika viube vyote chini ya mbingu.
- A. Yaonekana kama kitu kigeni, lakini Injili ilikuwa imehubiriwa kwa kila aina ya watu.
 - B. Wakati wa mateso, Injili ilienezwa kwa halaka zaidi.
 1. Sio watu wote walikuwa wamesikia Injili, lakini kutoka kila Taifa na kila lugha.
- IX. Ambayo Paulo alifanywa mhudumu kwayo.
- A. Tena Paulo anawakumbusha alikuwa mhudumu wa nani na amechaguliwana Mungu, kuchukua Injili kwa mataifa.

SEHEMU YA PAULO MPANGO WA MUNGU, 1:24-27.

Mateso Yake, 1:24-25.

- I. Mateso furahia mateso kwa ajili yao, Mst. 24.
- A. Wengine wanaweza kushangaa kwa nini Paulo anaingiza mambo ya binafsi hapa.
 1. Alihitaji kwamba wajue kuwa Yeye alikuwa na nguvu zaidi ya waalimu wa uongo, ambao walikuwa wakiwazunguka wao, 2:4

- B. Unaona ameshaelezea mateso yake.
1. Kuteswa kwa ajili ya Kristo, kunakwenda kutokea kwa wote wafuasi halisi.
 2. Lakini Paulo kama Kristo alifundisha kuwa amepata furaha katika mateso kwa ajili ya Mungu, Mat. 5:9-12.
 3. Furaha yake inakuwa kwa kujua kuwa wao wanashinda kwa ajili ya Kanisa.
 4. Lakini Wakristo ni zaidi ya washindani, na kufurahia kwa sababu anaona mateso yake kuwa sehemu ya kusudi la Uungu.
- II. Katika mwili wangu kwa ajili ya mwili wake.
- A. Ukamilifu wa mapenzi ya Paulo ya kukubali chochote kwa sababu ya Kanisa Lipate faida.
- III. Ambalo nimefanywa mhudumu wake, Mst. 25.
- A. Paulo alifanywa kuwa mhudumu wa Kanisa kufuatanana na kazi ya Mungu alikoyoipanga kwake kwa kuhubiri Injili kwa mataifa, Mdo. 26:16-18.
- IV. Sawa sawa na uhakili wa Mungu alipewa kwa faida yao.
- A. Alikuwa na shuguli za kiroho alivyoagizwa yeye na Mungu.
- V. Nilitimize neno la Mungu.
- A. Kukamilisha kusudi zima la injili, kwa kuhubiri kila mahali kwa wote, Wayahudi na mataifa kuwa wokovu umeisha kuja, Math. 28:18-20; Mdo.10-11.
- VI. Hata siri ilivyofichwa.
- A. Kusudi la Injili lililofichwa lisingeweza kujulikana bila ya Ufunuo.
 - B. Baada ya kufunuliwa sio siri tena.
 - C. Kusudi la milele Mungu ni kuwaokoa watu wote, na sasa limefunuliwa lipo hapa.
- VII. Kwa wao ambao Mungu alipendezwa kuwajulisha, Mst. 27.
- A. Ilikuwa ni kupitia mapenzi ya Mungu na neema kujulikana kwa (Mataifa) siri.
- VIII. Jinsi utajiri wa utukufu wa siri hii katika matiifa.
- A. Uwingi na baraka zote kubwa umefanywa kujulikana kwetu kupitia kwa Mungu.
- XIX. Ambayo ni Kristo ndani yenu, tumaini utukufu.
- A. Kristo katika ya mtu ndiye tumani la utukufu.
 - B. Hilo pekee linampa sifa Yeye kwa utukufu ule ni pamoja na Mungu.
- X. Ambaye tunahubiru habari zake.
- A. Alihubiri ukweli wote wa Mungu, ili wawe huru kutoka katika Damu za

watu, Mdo. 20:26-27.

XI. Tukimwonya kila mtu, na kumfundisha kila mtu.

A. Injili ya ulimwengu mzima.

XII. Kumleta kila mtu mkamilifu katika Kristo.

A. Ebr. 5:8-9; Kol. 2:9-10; 1 Pet. 4:1.

VII. Ambamo ninafanya kazi pia, najitabisha kufuatana na kazi yake.

A. Paulo alifanya kazi, kama mashindano ya michezo katika kushindania kwa bidii, mpaka kufika hali kuchoka ili kumleta kila mtu kamili, katika Kristo.

1. 1 Thess. 2:2; 1 Tim. 4:10; 2 Tim. 4:7.

XIV. Ambaye atenda kazi ndani yangu kwa nguvu.

A. Nguvu iliyofanya kazi ndani yote ni Kristo alikuwa katika maisha yake, Efe. 6:10.

1. Kila kitu kilikuwa kwa ajili ya Kristo.

SURA YA PILI
HATUTAKIWI KUANGUKA KUTOKA KATIKA KICHWA,
Kol. 2:1-23

Paulo anaendelea kuomba kwa ajili ya wasomaji wake, 2:1-5.

I. Maana nataka mjue ni namna gani Juhudi yangu iliyokuu kwa ajili yenu, Mst. 1

A. Mashindano Paulo aliyokuwa nayo yalikuwa ni mambo ya vitu muhimu. Fil. 3:13.

1. Kwamba mwisho wajue katika mambo, 4:12.

2. Nakuwa wawe waaminifu kweli, 2 Yoh. 9, Yoh. 14: 15,15:14; 17:17; Yak. 1:23.

II. Na kwa wale walioko Laodikia.

A. Kwa sababu kila mshirika katikati ya bonde la Licus walikuwa wanijiachia kwa mafundisho ya uongo.

III. Na kwa wale waasioniona uso wangu katika mwili.

A. Paulo aliwajua tu wale waliomtembelea.

IV. Kwamba mioyo yao iweze kufarijiwa.

A. Mzigo wa maombi ya Paulo ni kuwa waweze kutiwa nguvu katika yao, ili wawe washindi, 2 Kor. 1:6.

1. Katika mfundisho ya uongo yalivyokuwa yakizunguka kati yao, Imani yao sahihi ya kwanza ilikuwa hatari katika mafundisho ya uongo yalivyokuwa ya kidumu.

V. Wakiungamanishwa katika Upendo .

A. Kuungana pamoja katika umoja, Pale ambapo hatuanzi muunganiko ni upendo, Kol. 3:14.

1. Makosa ni mgawanyaji na mvunjaji wa umoja wa waamini.

VI. Na katika utajiri wa ufahamu kwa hakika .

A. Paulo aliendelea kuomba kwa ajili ya kukua kiroho katika kuelewa.

1. Kukua hapa sio katika mazingira ya mmoja mmoja nizaidi wote kwa ujumla.

a. kupitia ushirikiano.

2. Efe. 3:18 Kuona ambako kutakakokuwa kuna fahamikia na watakatifu wote.

3. Paulo alitamani kuwa kama umoja wanaweza kufikia katika utajiri utatokao na ufahamu.

VII. Kujua siri za Mungu na za Kristo.

A. Kusudi la kwanza ni kuwa waweze kujua siri za Mungu, Kol. 1:9.

1. Tangu siri iliyolala wazi katika Yesu na kwamba waweza kufahamu, 1:27.

VIII. Kumefichwa hazina hekima na ufahamu, Mst. 3.

A. Lakini zaidi ya lazima katika Imani kuwa tayari zimekwisha kufunuliwa, 1 Kor. 1:24; 1 Kor. 2:6; Efe. 1:8.

1. Na kutafuta hazina kweli yaweza kupatikana.

B. Hekima na ufahamu vinakwenda pamoja kama ilivyo katika, Rum.11:33; 1 Kor. 7:8

1. Katika kila eneo hekima huja kabla ya ufahamu.

2. Hekima yaweza kuonekana kama kweli ya Injili.

C. Walimu wa uongo kule Kolosai ni lazima waseme sana juu ya ufahamu Waliofundisha.

1. Lakini kutoka kwa Paulo ilikuwa tu ufahamu wa kweli unaokuja kutoka na vyote pamoja vina asili katika Kristo.

D. Kwa hiyo yote hekima na ufahamu inapatikana katika Kristo.

IX.. Nasema neno hili hakuna mtu akawadanganya kwa maneno ya kushawishi, Mst. 4.

A. Paulo anawapa ufahamu huu ili wasije wakageukia kwa kuvutwa na maneno matamu.

1. Maonyo kwa walimu wa uongo, Rum. 16:18; 2 Kor. 11:13; Efe. 4:14; Efe. 5:6.

B. Kujilinda na kuchukuliwa na makoda, ni kujaa ufahamu wa mapenzi ya Mungu.

1. Upungufu wa ufahamu unaweza kuangamiza uhusiano wetu na Mungu .

X. Nijapokuwa sipo kwa mwili, nipo pamoja nanyi kwa roho.

A. Moyo wa Paulo ulikuwa kweli na Wakolosai Wakristo pamoja na kwamba alikuwa hajawahi kuwaona, mst. 5.

- XI. Nikifurahi na kuona utaratibu wenu, na uthabiti wa Imani yenu katika Kristo.
- A. Kwa taarifa za Epafra angeweza kuona na kufura hii uthabiti wao katika Imani.
 - 1. Walitumia nafasi yao kama askali wazuri, lakini hawakutakiwa kuwaingiza ndani waalimu waovu.

WALIKUWA WAMEITWA ILI WAENDELEE, 6- 7.

- I. Kama mlivyo, 6.
 - A. Angalia nyuma kwa mitume usemi kuhusu uimara wa imani yao.
 - B. Ni namna gani walivyoikubali injili na kuwa ndio kiwe kielelezo cha kwendelea uaminifu wao.
- II. Mpokee Kristo Yesu Bwana.
 - A. Kupokea kutoka wa mapokeo ya wengine.
 - B. Walipokea injili ya mitume iliyo mlenga utu wa Kristo.
 - C. Kwa Yeye kwanza ni Kristo.
 - 1. Imani ilionekana kwake mwokozi Yesu.
 - 2. Aliyebeba uovu wa mwanadamu.
 - 3. Imani itendayo kazi uifu, inayofahamu kuwa mwokozi huyo lazima aweni Bwana.
 - D. Alikuwa Kristo katika utimilifu wote ambaye ndiye aliyekuwa chanzo cha matendo ya imani yao.
 - 1. Ni Kristo aliye ni kituvu hasa cha ukuaji wao wa kiroho.
- III. Basi enendeni katika Yeye.
 - A. Kuenenda kunategemea juu Yake.
 - B. Imependekezwa maendeleo thabiti kwa yale, uvumilivu unakwenda kunyume na jaribio na kushindana kwa Yeye, 1 Thes. 4:1.
- IV. Shina na wenye kujengwa katika Yeye, Mst. 7.
 - A. Wenye shina inaonyesha ni kitu kilichotokea tayari.
 - 1. Lakini Yeye matokeo yake yanendelea katika wakati ulipo, Efe. 2:21-22.
 - B. Kuna muungano wowote na Kristo
 - 1. Ni shina linafanya mwanzo wa maisha kwa mmea wa Kiroho unaokua.
- V. Na mmefanywa imani katika imani .
 - A. Sio tu kuwa wanashirikiana imani waliyoipokea, bali kuongeza ufahamu wa imani.
 - 1. Kwa ubora zaidi.

SABABU ZA NI KWA NINI TUWE THABITI NA SIO KUFUATA
WAALIMU WA UONGO, 8-15.

- I. Angalieni mtu asiwafanye mateka kwa elimu yale ya bure na mdanganyo matupu,

Mst. 8.

A. Paulo anawaonya wasiade mtu yeyote awageuze katika imani kwa sababu za mwanadamu na nadharia.

1. Wokovu hauwezi kuja mipango ya akili ya mtu.
2. Mtu yeyote anayetaka kutafuta haki kutoka katika wanadamu, atashindwa kuona haki inayopatikana katika Yesu Kristo.

II. Baada ya mapokeo ya wanadamu.

A. Elimu ilikuwa imefanywa na mpango wa wanadamu.

III. Baada ya mafundisho ya awali ya ulimwengu.

A. Ni zaidi ya mafundisho ya dini ya kiyahudi yaliyokuwa yakishikiriwa.

1. "Ulimwengu" unajumuisha vitu vyote kwa ujumala, hapa ni aina ambamo mafundisho ya uongo yanahusika.

B. Kurudia nyuma kwenye mafundisho ya awali ya ulimwengu walikuwa wanaonyesha uchanga wao wenyewe, Gal. 4:3.

IV. Nasi kwa jinsi ya Kristo.

A. Kristo ni chimbuko, bayana, na mwisho wa mpango wa wokovu.

B. Nini kilichokuwa si kwajinsi ya Kristo ni kurudi a mafundisho ya awali ya ulimwengu.

1. Mafundisho yoyote yaliyemweka au mfanya Yeye kuwa mkuu, yanawaongoza wanadamu tu utumwani.

V. Katika Yeye unakaa, Mst. 9.

A. Bali unakaa na kudumu milele, sio kwa kitambo tu na kuondoka.

VI. Ukamilifu wote.10.

A. Soma, 1:19.

VII. Wa Mungu Baba kimwili.

A. Waalimu wa uongo walidai kuchukia kila kilichokuwa kitu.

1. Katika hivyo waliamini kuwa ni mbegu ya uovu.

B. Bado walikana kuja kwa Bwana katika udhuhili na kutokuwepo utengano wa muunganiko na Mungu Baba, Yoh. 1:14; 1 Yoh. 4:1-3.

C. Hekima yote, nguvu na wema wa Mungu Baba ulitukuzwa na katika kuokoa wanadamu ulikuwa katika mtu, Yesu Kristo.

1. Katika Yeye inapatikana haki na uzima kwawatu, 1 Kor. 1:30-31.
2. Katika njia ya ukombozi iliyowekwa na Mungu, mwanadamu ni lazima aifuata na atembe katika njia hiyo, ni haki yako na wakovu kuw akwa Mungu na hausimami katika nguvu na hekima ya mtu.
3. Kwa sababu katika umbo la mwili wa Yesu Kristo unakaa utimilivu wanguvu na ubora wa Mungu Baba, Mat. 28:18.

VIII. Na ninyi mmetimilika katika Yeye, Mst.10.

A. Katika Kristo utimilifu wote wa Mungu unakaa.

1. Watu wako katika Yeye katika muunganiko wa kiroho na Yeye.
 2. Ina maana kuwa wanasehemu katika maisha Yake na ni washriki wa ileile asili ya Mungu.
 3. Yohana anasema kuwa neno amejaa na meema na kweli (Yoh. 1:140) katika hilo anahitimisha, (Yoh. 1:16). Kwa kuwa katika utimilifu wake sisi sote tuliumbwa.
- B. Paulo hapa anahesabu fundisho lolote kuwa mafundisho yanayoshikwa na Kutumzwa na mtu, labla anaweza kuwa na tumanini siku moja kufikia asili ya Uungu huu.
- C. Pia hakuku na hitahiji lolote kwa wao kutegemea malaika katika lengo hili la kiroho.
1. Kwa kuwa Kristo ni kichwa malaika wote walipo, Math. 28:18-20; 1:4-14.
- D. Pia ukubwa wa neema yake, tunayo kumbukumbu kwa kusudi la kuubwa kwa mwanadamu.
1. Kuanguka kwa mwanadamu kumemfikisha katika hali ya kuto kukabilika.
 2. Kushindwa kuzaliwa mara ya pili kwa mwanadamu ni kutokuwa mkamilifu kiroho, na kuwa mbali na Mungu kwa sababu.
 - a. Kiuadirifu mwanadamu hajakamilika.
 - b. Kiakili pia mwanadamu haja kamilika.
 3. Lakini pamoja na kuzaliwa tena katika Yeye kupitia kuunganika pamoja naye maisha yetu yatachukua maana mpya.
 - a. Tunafanyika kamili kiroho kwa kupatanishwa kwa Mungu na katika ushirika pamoja naye.
 - b. Tunafanyika kamili katika uadilifu, sio kwa mawazo kuwa wakamilifu kabisa ili kwa sasa tunajua na kuelewa mapenzi ya Mungu.
 - c. Tunafanyika kamili kiakili, si kwa wazo la kujua kila kitu, lakini sasa tunakuwa na nia iliyotulia kwa ktusaidia kujua na kumfuata Mungu pale kwanza tulipokuwa vipofu.

IX. Katika Yeye mmetahiliwa kwa tohara isiyofanyika kwa mikono.

- A. Wakristo wa mataifa hawana hitaji la haki ya kutahiriwa au tohara.
 1. Wamepokea kutoka kwa Kristo tohara ya kiroho.
- B. Kutahiriwa kimwili katika Agano Kale ilikuwa ni alama iliyo tolewa na uungu ya ushirika wa Agano la watu.
 1. Linasemwa uondoaji wa dhambi.
 2. Ilikuwa ni alama ya kukubaliw ana Mungu kama Paulo alivyoelezea kwa uazi katika, Rum. 4:11.
 3. Hata katika Agano la Kwanza kulikuwa na kawaida wazo kuwa tohara ya kimwili haikutosha kwa kutahiriwa bila utii, Yer. 4:4; 9:25.
- C. Tohara mpya ni tendo la kiroho linalileta kwa waamini baraka ambazo tohara ya kimwili haikufanya hivyo katika Agano la Kale.
- D. Haki ya tohara, ilikuwa ni pale asili ya mtu alikuwa na maaana alihijika

kuashwa.

1. Tohara hiyo ilikuwa ni kukata na kuondoa kilichokuwa kichafu, ambacho ni lazima mtu akubali.
2. Na sasa ilihusika na ukataji wa mwili na kuuondoa mabadiliko ilikuwa ni lazima ya chukuliwe.
 - a. Haina maana kuwa mwili hautakuwepo tena, utakuwepo tu.
 - b. Lakini kuweka nyuma “Adamu” na kuishi katika Kristo ni kile tukifahamcho na lazima tufanye.

X. Tulizikwa pamoja naye katika ubatizo. Mst. 12.

- A. Katika kumwondoa mtu wa dhambi, au Tohara ya kweli ya kiroho kumwondoa mtu wa dhambi, au Tohara ya kweli kiroho ilifanywa kwa njia ya kuzikwa katika ubatizo, Rum. 6:3-4; 1 Pet. 3:20-21.

XI. Mkafufuliwa pamoja naye.

- A. Katika tendo hili dhambi ziliondolewa, kama vile tohara mwili uliondolewa Kabisa.
 1. Pale wanaobatizwa wasivyoonekana chini ya maji ya ubatizo na kuzaliwa mpya.
 2. Kama tunachukulia kuwa ni kukata tu ya imani yetu, kazi ya kufufuka kwa Kristo kutoka kwa wafu, tutashirikia na naye katika hali ya kuwa sawa maisha mapya ya milele.

XII. Kupitia imani ya Mungu ifanyayo kazi.

- A. Ubatizo bila kuwa na imani sio chochote.

XIII. Yeye aliyemfufua Yesu kutoka kwa wafu.

- A. Ni katika imani tu, ndipo Mungu ataweza na kutaka kufufuka sisi kiroho tunayoweza kuishirika katika haya maisha mpya.

XIV. Na ninyi mlipokuwa mmekufa katika dhambi zenu na kutokutahiliwa kwa miili Yenu, 13.

- A. Kama mataifa walikuwa hawajatahiliwa .
 1. Hali hii ya nje inaonyesha waliyokuwa nayo ilionyesha uovu na hali ya kimwili.
 2. Kutokutahiriwa kwao kulikuwa kwanza ni ishara yao ya hali ya kimwili, lakini sasa walikuwa wamepokea tahara ya mioyo yao.

XV. Aliwafanya hai pamoja naye.

- A. Sasa aliwafanya kuwa hai, Kuwaweka wao pamoja na Yeye, pale walipozikwa pamoja naye na kufufuka pamoja na Kristo.

XVI. Akisha kuwasamehe makosa yao yote.

- A. Kufufuka kwa Bwana ilikuwa na thibitisho la kuwa anakubalika kwa Mungu Baba ya kufufuka ni thitisho la kukubalika katika yeye.
- B. Kulikuwa na wake wote waliokuwa wameitii injili wakalazimishwa na

Waalimu wa uongo kuwa watahiriwe ili wapate ondoleo lao la dhambi.

1. Kwa wote waliokuwa wamebatizwa na kutokutahiriwa kimwili, Paulo alisema “Mmekuwa kamili katika Kristo”.

XVII. Akiisha kuifuata ile hati iliyoandaliwa kinyume na sisi.

- A. Hakuna nafsi iliyoakolewa wakati wote kwa sababu ya Musa kwa sababu hakuna hata mmoja iliyeitunza, Yesu mwokozi Yeye aliye itimiliza kikamilifu.
- B. Watu chini ya sheria waliokolewa, kwao na kupitia Kristo.
 1. Kwa sababu hakuna mtu aliyepata haki kwa sheria kwa kuwa wote walifanya, Rum. 3:23; 6:23.
- C. Kwa hiyo sheria ilitolewa ili kuwafundisha wanadamu na kuwatayarisha kwa ujio wa Yesu mara ya kwanza.
 1. Kwa hiyo mataifa yote yaweza kuokolewa.

XVIII. Ambayo ilikuwa inatupinga sisi.

- A. Tangu sheria ya Musa ilihukumu na haikuweza kuokoa, “hivyo ilikuwa kinyume chetu.”

XIX. Aliiondoa isiwepo tena katika njia.

- A. Hii ni jumla sheria zote za Musa pamoja na amri zote zilizoandikwa juu ya mawe, 2 Kor. 3:7.
 1. Haikuwa na nguvu katika kila sehemu.
 2. Katika Agano Jipya, nyingi ya sheria ni sawa na zilifanywa tena, na zinapaswa kuzitii.
 - a. Sio kwa sababu zilikuwa ni sehemu ya Agano la Kale bali kwa sababu ni sehemu ya Agano Jipya.

XX. Alizigongomea msalabani.

- A. Ziliondolewa nje ya njia, pale Yesu alipokuwa amepigiliwa msalabani.
 1. Pamoja kuchinjwa kwake, kuchomwa ubavuni na kubadilisha sheria mabaya ilisema mwenye haki amehukumiwa kwa sababu ya wenye dhambi, Rum. 8:1; Gal. 6:14.

XIX. Akiisha kuzivua enzi na mamlaka, Mst. 15.

- A. Hii ni alama ya alivowafanya maadui pale alipowashinda.
 1. Yesu alihukumiwa na kifo na serikali za kidunia.

MAONYO JUU KUSHIKA SHERIA ZA AGANO LA KALE NA JUU IBADA YA MALAIKA, 2:16-19.

I. Basa mtu asiwahukumu ninyi, Mst.1.

- A. Tangu A.K. lilipokuwa limegongomewa masalabani na kufanya kuisha nguvu zote, maandiko yake na sheria haziwafungi tena watakatifu.
 1. Walikuwa wasihukumiwe eti kwa kuzipuuza, Rum. 14:13.

II. Katika vyakula au katika vinywaji.

A. Hii ni kwa sikukuu na mahitaji mengine kufuatana vyakula vilivyokuwa safi na najisi, Rum. 14:13.

III. Katika kuheshimu sikuku na mwadamo wa mwezo.

A. Wakristo hawakujiruhusu wenyewe kufungwa na sikuku za Kiyahudi katika ibada ya Mungu, Rum. 14:5; Gal. 4:10.

IV. Au Sabato.

A. Sabato maana yake-Pumziko, na ilikuwa ni kivuli kwa pumnziko walioahidiwa wakristo katika Kristo, Ebr. 4:3-11.

1. Siku ya Sabato nisiku ambayo Mungu alipumunzika baada ya uumbaji wake.
2. Baadaye ilitolewa kwa Waisraeli, kwa Agano kiti yao na Mungu.
3. Kwa sababu Kristo amwekwisha kuja na pumnziko mpya, hatuwezi kushika yote mawili.
4. Kwa kuwa Sabato kilikuwa kimvuli. Ni lazima tuchue tahadhari ili tukaweze kupata pumziko halisi.

V. Ambayo ni kivuli cha mambo yajayo.

A. Wakristo wanaishi katika wakati mtimilifu na katika tumaini lililo bora.

1. Sheria za Agano la Kale zitazamwe na sio kutufunga na kuwa ni aina zilizo kamilishwa katika Kristo.
2. Kivuli si cha kudumu.
3. Kinatolewa na mwili lakini mwili ukisimama mahali ambako ni chini ya mwanga kivu kinakwenda.
4. Hivyo sheria na kila jambo lilikuwa na namana ya kutumia lakini wakati katazo kivuli lipo hapa la msingi ni nini kilicho muhimu kwa watu wote, Ebr. 8:5; 9:9.

VI. Mtu asiwanyanganye thawabu yenu. 18.

A. Neno la Kiyunani kwa kitendo ni “Katabrabevo”.

1. Maana yake-“Ondolea tuzo yao”

B. Kama wangewaacha hawa waalimu wa uongo kuwadanganya, Paulo alikuwa anawahakikishia kuwa wangepokea zawadi zao.

VII. Katika hiari yake ya unyenyekevu .

A. Unyenyekevu kwa kawaida ni uthabiti.

1. Linaloshugulikiwa hapa ni aina ya unyenyekevu wa uongo.
2. Ni unyenyekevu ambao mtu hujipendeza au anautumia kwa faida yake na huo sio unyenyekevu kabisa.

VIII. Nakuabudu malaika.

A. Unyenyekevu wa uongo ulitumiwa kuwadanganya watu kwa kuabudu malaika.

1. Kilicho sababisha unyenyekevu huu kuwa dhambi.

B. Hakuna mtu atakaye weka utaratibu wa kuabudu tama takavyo mwenyewe.

1. Yesu alisema mwanadamu amwabudu Bwana pekee, Mat. 4:10.
2. Wakati Yohana alipojaribu kuabudu malaika katika, Ufu. 19:10; 22:8, malaika alikataa kuabudiwa.

IX. Pamoja na ambavyo hajaviona, akijivuna bure kwa akili zake za kimwili, Ez. 13:30; 1 Tim. 1:7.

A. Mbali na kujishusha, waalimu wa uongo walijaa kiburi.

1. Kwa sababu dini au walivyofikiria kuwa yaliyoko katika akili yao kuliko ufunuo wa Mungu.
2. Tabia hii ya kiburi ni kutokuwa na haki.
3. Kwa hiyo katika ufahamu ambamo haki imetulia sio ufahamu wa kweli, uvumbuzi wa mwanadamu.

X. Wala hakishiki kichwa, Mst. 19.

A. Wote waliokuwa na kiburi katika hekima yao, ufahamu na kuelewa Kiroho walishindwa kuona kichwa cha kweli cha kanisa.

1. Waalimu kufanya kwa kujitegemea mbali na kichwa hiki ambapo ni utengano vilevile utoka kwa Baba.

XI. Kutoka ambamo.

A. Inaonyesha utu wa Kristo, Efe. 4:16.

XII. Mwili wote.

A. Kama ilivyo kila kiungo cha mwili kinategemea kichwa kuamua, hapo ndipo mwili utakapofanya pamoja kazi na kuwa mmoja.

B. Hali nzuri ya mwili wote hutegemea ufanyaji mzuri wa kila kiuongo katika mwili.

XIV. Hukua kwa kukua kutokana na Mungu.

A. Kwa kila kiuongo kufanya pamoja kama umoja vitafanya kuongezeka, Yoh. 13:34-35.

KUONYESHA KUHUSU MLIKUFA PAMOJA NA KRISTO, 2:20-23

I. Basi ikiwa mlikufa pamoja na Kristo, Mst. 20.

A. Wakati walipozikwa pamoja na Kristo katika ubatizo wao kifo chao pamoja na Kristo chaonyesha na mhuri, 2:12.

1. Waliingia katika muungao pamoja naye kinachowafanya wao kuyaacha kabisa maisha yao ya zamani ya dhambi, 2 Kor. 5:14; Gal. 2:19-20; 6:14.

II. Kutoka katika mafundisho ya awali ya ulimwengu.

A. Kutoka katika uovu uliomu katika ulimwengu huu, 2:8.

III. Kwa nini kama wenye kuishi duniani.

A. Kama walibadirika wakitazama mbele tumaini lililo bora, sasa ni kwa nini

warudie nyuma katika njia zao za zamani? (Gal. 4:30; 4:9).

IV. Je, Mkochini ya amri.

A. Sheria za Musa.

1. Ambazo wayahudi walikuwa hawapaswi kuzifata tena lakini sasa hawa waalimu wa uongo walikuwa wakiwafundisha mataifa wanapaswa kuzifuata baada ya kupitwa na wao.

V. Msishike, Msionje, Msiguse.

A. Anazungumzia sheria za utaratibu wa Wayahudi.

B. Mungu amekwisha anzisha sheria mpya, kila badiriko au kuziwekavingene zitamhukumu huyo anaye fanya hivyo.

1. Adamu na Hawa katika bustani ya endeni, Mwa. 2:16-17; 3:6-24.
2. Mungu alimwambia Musa sio kubadilisha chochote, Kum. 4:2.
3. Fahamu sio kila anaye mwita “Bwana! Bwana!” Mat. 7:21.

C. Kwa urahisi weka, kama Mungu hajatuambia sisi au kama hatuna mfano Wowote wa kimitume, kwa hiyo “Gusa, au Onja, Shika” vitu hivyo.

VI. Ambayo huharibika yote pamoja na kuyatumia, 22.

A. Kwa kulifuata A.K. hekima ya wanadamu, na ufahamu, malaika au kitu Chochote kisichotoka kwa Mungu ni bure.

1. Kwa kitu chochote ni cha kimwili na cha ulimwengu na ni sehemu vinavyoharibika na Wakristo kamwe hawawezi kufungwa na vitu hivyo vyote.

VII. Mkifuata maagizo yaliyo mafundisho ya wanadamu.

A. Paulo alihisi mafundisho yake kuwa hawa waalimu wa uongo walikuwa wakiishi sio kwa maagizo ya Uungu, lakini kwa yaliyokuja kutoka katika akili za wanadamu, Isa. 29:13; Mat. 15:9; Mk. 7:7; Tit. 1:14.

VIII. Ambayo yaonekana kwa kweli kama hekima, 23.

A. Uvumbuzi wa mwanadamu unamfanya mtu aonekane ana hekima kubwa.

B. Kuabudu kwa kufuata wanadamu kunawafanya watu waonekane kama kwa furaha kubwa.

IX. Katika ibada ya kujitakia (kujitungia).

A. Ni ibada inayokuwa kufutana na wayatakayo, ambayo ni kutoka nje ya Mungu.

X. Na katika kunyenyekeana.

A. Huu ni unyenyekevu wa kujifunza kuwapendeza wanadamu.

B. Maisha yao hayaendi sawa na kujifunza kwa Mungu lakini kwa mafundisho ya ya wanadamu.

1. Wamekuisha jifunza ni namna gani wanaweza kuwadamganya watu kwa kufanya na kupindua mafundisho ya Mungu na kutumia kwa mafundisho yao wenyewe.

XI. Na katika kuutawala mwili; siou kwa heshima yoyote lakini hayafai kitu kwa kuzuia tamaa za mwili.

- A. Vitu hivi yaweza kuwa ni kuonyesha unyenyekevu na hekima vyawe kuonwa vizuri na kujisikia vuzuri pia.
 - 1. Lakini ni ibada ya kujitakia wenyewe.
 - 2. Haina thamani au haipendezi.
- B. Walipuuzia vitu vyote zuri tulivyopewa na Baba.

Walipaswa kuishi kama walivyo fufuka pamoja na Kristo, 3:1-4:6.
Ushirikiano pamoja na Kristo aliyeinuliwa, 3:1-4.

I. Basi kama mmefufuliwa pamoja na Kristo, Mst. 1.

- A. Paulo anachuklia kwa kila kilichochukua nafasi pale walipoingia katika Kristo, Kol. 2:12.
 - 1. Walivua utu wao wa kale wa shambi katika ubatizo.
 - 2. Sasa walikuwa wamefufuka na Kristo, walipaswa kuchukua mbele kazi ilyoanza katika maisha ya Mwokozi wetu.

II. Yatafuteni mambo yote yaliyojuu.

- A. Tunatafuta mambo ya mbinguni kwa kumuelewa Kristo aliye mbinguni kichasa na anawashiriki wa mwili wake kwa kufanya mapenzi yake aliye Mpatanishi wetu.
- B. Ni lazima tujitahidi kumpendeza yeye ili tukaweze kufika mbinguni, Rum. 2:7.

III. Kule Kristo aliko keti mkono wa kuume wa Mungu.

- A. Inaonyesha umoja ulivyo Kati ya Kristo pamoja na Mungu katika sehemu ya nguvu za uungu na mamlaka.
 - 1. Muungano huu ambao Pulo alihitaji wao kuuelewa ni sababu zaidi kwa watu kutafuta vitu vya mbinguni.

IV. Upendo wenu uwe katika vitu vilivyo juu, Mst. 2.

- A. Kwa kulenga mawazo, tamaa na upendo iwe kwa ajili ya vitu vilivyo mbinguni
 - 1. Kulima na kuponda.
 - 2. Kufuata njia zinazoongoza kwa mambo yaliyojuu.

V. Sio mambo yaliyo katika nchi.

- A. Vitu vya Ki-Ulimwengu.
 - 1. Tamaa inamwisho, na kusudi la tamaa ya kidunia (mwili wetu).
- B. Twaweza kutumia baadhi ya vitu vya mbinguni ndivyo view vya muhumu.

VI. Kwa maana mlikufa, 3.

- A. Tumekufa pamoja na Kristo kwa ulimwengu.
 - 1. Na maisha yetu yamemezwa katika maisha ya Kristo.
 - 2. Roho zetu baada ya ubatizo, lazima zipite kupita kifi cha vitu va kidunia
 - a. Dhimbi na kuvutia kwake kwa mwili.
 - b. Tumekufa kwa mvuto wa ulimwengu.

- B. Mtu liyekufa ni amekufa kabisa.
 - 1. Baridi kutokushituka hakuna kitu chochote kwa dunia.
 - a. Ni namna gani tunapswa kuwa kwa vitu vya kimwili, baridi, kutokutafaruku bila kuvijali.
- C. Sio kwa matendo ya nje kwamba tutayazuia, lakini cha muhimu na utu wa ndani.
 - 1. Kabla hatujaweza kuwa tumkufa kabis akatika dhambi ni lazima tufungo vyanzo vyote vinavyojarubu mioyo yetu.
 - 2. Hivyo tunaweza kuwa vipofu katika chambo zote na kuishinda suti yake.

VII. Na uhai wenu umefichwa pamoja na Kiristo katika Mungu.

- A. Hivyo tukijiaachia kwenda katika dhambi, hivyo kwa imani tunajisulubisha wenyewe, alikufa kwa ajili ya maisha yetu wenyewe na kujaribu kuendelea kuzaa uzma wa Mwana katika sisi, Gal.2:20.
- B. “Kristo anaishi ndani yangu,” Gal. 2:20.
 - 1. Yeye ndiye mtoaji wa uzima.
- C. “Kwangu mimi kuishi ni Kristo,” Fil.1:21.
 - 1. Ni hali halisi ya maisha yetu mapya.

VII. Kristo aliye umaima wetu atakapofunuliwa, Mst.4.

- A. Kuja mara ya pili kwa Kristo.
 - 1. Hili ni tumaini la utukufu.
 - 2. Lakini sasa Kristo ndiye maisha yetu na maisha yetu yako katika Yeye.

IX. Mtafunuliwa pia pamoja naye katika utukufu.

- A. Tutakuwa washiriki wa utukufu, Yoh. 3:2.

Kufanywa upya asili ya zamani. 3:5-11.

I. Basi vifisheni viungo vyenu vilivyo katika nchi, 5.

- A. “Basi” inaonyesha kile walichokuwa wamekifanya kabla.
 - 1. Kupitia katika Kristo tulimu kuwa tumekifanya, sio kuwa kushindana tunakokutana nako bali kwa njia nyingine pamojana nguvu zake, kutegemea juu ya nguvu za Mungu kama ndio chanzo cha nguvu zetu.
 - 2. Kupita nguvu hizi, kuimarika, mapenzi yake na yetu twaweza kujtayarisha katika sikuile kuu kwa kuufisha utu wakale ule uliokuwa ndani yotu sisi.
- B. Mara tulipobatizwa tulikufa kwa dhambi.
 - 1. Maana yake dhambi zetu haizikuonekana tena.
- C. Ni lazima kuendelea kufa katika dhambi maana yake ni kupigana na dhambi, Kupita kujiziesha kufanya katika maisha yetu.
 - 1. Tufanye hivi kwa kuwa katika mapenzi yake.
 - 2. Mkristo ni mtu mpya, lakini bado yuko katika mwili na ni lazima ashidane utu wa asili (mwili).

3. Viungo vya miili yetu vyaweza kuwa vinatumika kwa asili ya zamani au kwa mtu mpya.
 - a. Ni juu ya tamaa zetu ni namana gani tuvitemie viungo vyetu kwa Kristo au kwa Shetani.
 - b. Kwa hiyo mwili waweza kuwa ni chanzo cha maangamizi au njia ya Roho.
 - c. Hivi ndio sababu ni lazima tuvitemie viungo vyetu na kuviweka chini ya mapenzi ya Mungu, Mat. 28:8.

D. Mambo ya mwili yapaswa kufishwa.

1. Uasherati –Zinaa.
2. Uchafu – Kuvunjia heshima miili.
3. Tamaa mbaya – Hamu ya kutamani yaliyokinyume.
4. Mwazo mbaya – Tamaa.
5. Kutamani, ndiyo ibada ya sanamu.
 - a. Unganika katika zinaa.
 - b. Kuzungumza unachotamani kuridhisha kile kisicho halali kisheria.
 - d. Katika, 1 Thess. 4:6. Uchafu Paulo alitumia neno asa lugha ile ile inayofanana kuelezea uzinzi kuwa ni kumchafua jirani.
 - e. Dhambi hii vilevile ni kuabudu sanamu.
 1. Kufikiria kwa ujumla juu ya kitufulani zaidi ya Mungu mwingine.
 2. Pale utuwema unapopingwa na tamaa ya mwili inaimarishwa, hakuna tena hapo kujamiiana bali kuabudu sanamu hivyo.

II. Kwa ajili ya vitu hivyo huja ghadhabu ya Mungu juu ya wana wasiotii, 6.

- A. Onyo hapa limeongezwa kimsingi kuwa Mungu atawahuku wenye dhambi.
- B. Neno “huja” inaoneka hukumu sio katika ubaadaye.
 1. Kabla ya kurudi wenyewe kwa Mungu.

III. Katika hayo ninyi nanyi mlitembea zamani, 7.

- A. Katika hali kuwa viungo vya miili yao waliishi katika ushirikiano na watu hawa na kuchukuliana nao.
 1. Kabla ya kugeuka wenyewe kwa Mungu.

IV. Lakini sasa yawekeni mbali mambo hayo, 8, 9.

- A. Tangu walipokuwa wamekufa pamoja na Kristo kwa ulimwengu, walipaswa kuyaweka mbali mambo haya:
 1. Hasira.
 - a. Asili ya msisimko au hasira kali yasiyompendeza mmoja apokeaye pale.
 - b. Hasira inayoelekea kunyume na sababisho.
 - c. Hali hii ya paswa kutawaliwa.
 - d. Kuwa na hasira sio dhambi, lakini kutunza hasira au kwa kutafuta kurudisha kisasi hiyo ni kwenda mbali.

2. Ghadhabu.
 - a. Hali ya ndani na mwisio ni hasira mbaya.
 - b. Isipotawaliwa yaweza kuleta kudhuru mwingine.
3. Uovu.
 - a. Kuwaumiza wenye kwa sababu ya ghadhabu na hasira, wivu chuki hii kila watu ni dhambi.
4. Kufuru.
 - a. Lugha mbaya, kumlaumu mtu pamoja na ukali.
 - b. Yaweza kuelezwa kwa Mungu au mtu.
 - c. Ni mbaya kwa vyovyote.
5. Matukani-Mawasiliano.
 - a. Kuzungumza kumakohesabiwa kwa kutaka ashiki na tamaa.
 - b. Yote ni makosa mbele za Mungu.
6. Katika vinywa vyenu.
 - a. Efe. 4:29.
 - b. Kitu chochote kitokacho kinywani kinachoweza kuleta madhara ni kosa.
7. Msiambiane uongo mtu na mwenzi, Mst. 9.
 - a. Kudanganya.
 - b. Katika kusudi la kudanga haijalishi kama liwe katika tendo au kufanya au neno.

V. Kwa kuwa mmevua kabisa vitu wa kale pamoja na matendo yake, 9-10.

- A. Kuitupa kabisa tabia yote ya mtu wa zamani.
 1. Kumvua Adamu na kumvaa tu mpya, Kristo.
 2. Katika sehemu ya Adamu tumepotea, tunapokuwa tumvaa Kristo ni lazima tuvua tamaa zote za kidunia kama tufanyavyo shati chafu.
 3. Tunafanywa upya na Mungu, na kuendelwa kukua katika ufahamu wa Kristo, Yeye aliye muumbaji wetu.
 - a. Tena hapa Paulo anaonyesha ukuu wa Kristo.

VI. Hapo hapana Myunanai, wala Myahudi, kutahiriwa wala kutokutahiriwa, mgeni wala mshenzi, mtumwa wala hufu.

- A. Katika Kristo hakuna tofauti katika mwili, utaifa, rangi, Gal. 3:26- 27.

VII. Lakini Kristo ni yote katika yote.

- A. Hii haina maana kuwa wale kote wanaotofautiana utaifa, jinsia wana wajibu sawa sawa wa kufanya.
 - a. Maana yake sisi sote ni wana wa Mungu bila kuangalia hali hizi zote.
 - b. Ndio kama ilivyo katika familia wajibu umepewa kwa mtu fulani, na Kristo ni vyote hivyo.

KWA KUVAA HALI YA UTU MPYA, 3:12-17.

I. Jivikeni enyi, kama waliochaguliwa na Mungu, 12.

- A. Wakristo kule Kolosai, walikuwa mataifa walioamini na kuwekwa katika

Kristo waliitwa walioteuliwa na Mungu.

1. Wayahudi tayari walikuwa wameteuliwa na Mungu.
 2. Sasa wote wamekweshaitw na Mungu kuwa ni walioteuliwa.
- B. Sasa Paulo anawataka wavae kwa yale Mungu anayoyataka.
1. Watakatifu wapendwao.
 - a. Watakatifu, wasio na laumu, 1 Pet.1:14-16.
 - b. Wapendwa, Efe. 1:3-4; 2:4; 1 Yoh. 3:1; 4:9-10.
 2. Jivikeni Rehema.
 - a. Moyo wa huruma.
 - b. Tujuee katika roho make, anahuruma kwa wote watendao makosa.
 3. Utu wema.
 - a. Moyo wema kwa wote.
 - b. Wema kwa wahitahi na tegemezi.
 4. Upole.
 - a. Sio udhaifu.
 - b. Ni uungwana na kuchukuliana kikamilifu na wasionacho katika njia nzuru.
 5. Nia ya unyenyekevu.
 - a. Sio kiburi, au sharau.
 - b. Neno lenyewe maana yake “Kujishusha au kujidhiri kwa moyo na sio dhihaki la unyenyekevu kama tuonavyo katika, Kol. 2:18; Mat. 11:29.
 6. Uvumilivu.
 - a. Uungwana, kuchukuliana na kutochukia pale unapoteseka na magojwa.
 - b. Ni namana gani Mungu anavyhowachukulia waovu na wasio na shukarani.
 - c. Ni aili yetu kulaumu na kulipiza kisasi, kujitetea wenyewe, soma Mat. 27:14.
 7. Mkichukuliana.
 - a. Mashindano waliyokuwa nayo kutokana na waalimu wa uongo yaweza kuw ayalileta uchungu kati yao.
 - b. Walikuwa wachuliane na wengine na kusameheana na majeraha yote yaliyopo kelewa na wale waliokuwa dhaifu katika imani.
 8. Kusameheana wao kwa wao.
 - a. Bila kuwa na chuki.
 - b. Kuwa na msamaha wa moja kwa moja.
 - c. Kama Bwana alivyotusamehe sisi.

II. Zaisi ya mambo yote jivike upendo, 14.

A. Ni mfano wa kuvaa kama nguo.

1. Sio kuwa tulizaliwa na upendohuu ni lazima kuuongeza na kuukulia.

B. Hii sio tu ni neema ya juu ya Kristo.

1. Hii ni tabia inayomfaunga mtu mpya.
2. Bila kwana upendo huu mkuu, twaweza kuwa wapole, kudutuliana n,k?

III. Ambacho ni kifunguo cha ukamilifu.

A. Kifungo kiletacho yote ukamili au mkamilifu.

1. Bila upendo tabia hii iliyo hapo juu itakuwa ni wajibu na mazoea.
2. Pamoja na upendo walifungwa pamoja kufanya ukamilifu wa jumla unao kubalika na Mungu, 1:18.

IV. Na Amani ya Kristo iamue mioyoni mwenu, 15.

A. Moyo ni mtu wa ndani wa kiroho.

B. Amani ya Mungu ni amani ambayo Mungu anaitua kwa wote waomtaii Yeye kikamilifu.

1. Inaamuka kutoka katika muungana na kulingania pamoja na Yeye.
2. Kama tumeungana pamoja naye, tunaweza kutatua yote matatizo yetu madogo dogo, majaribu yote yatakayoangukia katika njia yetu.

V. Ndiyo mliyotiwa katika mwili mmoja.

A. Katika mwili wa Kristo, amani ya Mungu inatawala.

B. Wote katika Kristo tunapaswa kudumisha amani ambayo ni tunda la kuamini na ujtiifu kwa Bwana.

VI. Iwe watu wa shukrani.

A. Kwa kuwa walikwishaitwa na Kristo katika amani.

VII. Neno la Kristo na likae kwa wengi ndani yetu katika hekima yote, 16.

A. Neno au mafundisho ya Kristo yakae kwa wingi ndani yetu.

1. Pale tunapojua na kufahamu itajaza mioyo yetu imarisha nia zetu, fariji kufisikia kwetu, na kutuuongoza katika maisha yetu katika ukamilifu wa hemima yote.

VIII. Fundisho na maonyo ni kitu kingine katika Zaburi na Tenzi na nyimbo za Rohoni

A. Kuimba maana yakeni kupokea neno la Kristo kwa wote wanosikia.

1. Kwa kusemezana katika nyimbo tunakuwa tunafundishana na kuonyana a. Hili ndili kusudi la kuimba katika ibada.

B. Kwa kutoa neno katika wimbo kuna saidia kuchukua mawazo ya moyo.

1. Haya ni mawazo ya moyo.
2. Haya ni lazima yatoke moyoni, kwa kusudi la na sio kutoka katika midomo tu.

C. Wote wanaosikiani lazima waelewe.

1. Hilo ndilo lengo, 1 Kor. 14:26.

IX. Kumba kwa neema katika mioyo kwa Bwana.

A. Tunapawa pia kuimba mbele ya uwepo wa Mungu.

1. Maneno ya midomo yetuni mazuri, lakini miyo yetu ni bora zaidi.
2. Wengine wanaweza kusema sauti zao ni mbaya hawawezi kumpendeza Mungu.
 - a. Hilo sio kweli ni kiletu kitokacho moyoni, Efe. 5:18-19.

B. Kusudi la wimbo.

1. Kumsifu Mungu.
2. Fundisho.
3. Kuonya.

C. Vyombo.

1. Hili kwa ujula katika A.J. ni wale wanokwenda zaidi ya maandiko ya Mungu kwa kufuata tamaa na “Ibada za kujitakia” za wanadamu.
 - a. Paulo ametuonyesha sisi marakadhaa kuwa kamwe Mungu hapendezwi na “Ibada za kujitungia” au “ kujitakia.”
2. Mwongozo wa kumpendeza Mungu katika kuimba ni kuimba kwa mdomo tu na sio vinginevyo.
 - a. Nyongeza yoyote katika mwongozo huo ni sumu.
3. Kamwe hakuna mwongozo wa kuimba na vyombo katika Biblia kutoka kwa Mungu.
 - a. Ni Daudi aliyevileta na kuvianzisha, Amo. 6.
 - b. Mungu alipofanya A.J. hakusema chochote juu ya yombo katika kuimba vile vilivyofanywa kwa miko ya wanadamu, na kuagiza vyombo vilivyofanywa na Yeye mwenyewe yaani sauti zetu.
 - c. Kutamani kwalile la zamani ni kile alichotangaza mara nyingi katika kitabu hiki chawezakutuondoa sisi kutoka katika nema , Gal. 2:21; Gal. 5:1.

X. Na kila mfanyalo kwa neno au kwa tendo fanyeni yote kwa jina la Bwana Yesu?

- A. Kufanya kitu kwa jina lake, ni kufanya kutokana na mamlaka yake, kama anavyoongoza.
 1. Tufanye kama watumishi kwa heshima na utukufu wake.
- B. Yesu alipokuwa hapa duniani alifanya tu yale yaliyokuwa mapenzi ya Baba, hakuwa na tamaa yoyote ya kufanya kitu kinginecho.
 1. Na sisi pia tunapaswa kujua kile Mungu anachotaka muda wetu wote na huduma kwake, Mat. 4:10.
- C. Ni lazima tumshirikishe Kristo katika kila kitu tufanyecho.
 1. Hivyo ataweza kutukuzwa katika sisi, 2 Tim. 2:19.

XI. Tukimpa shukrani Mungu wa Yeye.

- A. Kwa kuishi maisha mazuri katika jina la Yesu ni kushukuru na au shukurani.
- B. Shukarnai kama hizi zilionekana kwa mwokozi wetu mapatanishi na kupitia yeye twaweza kumpa Mungu Baba shukurani.
 1. Hali yetu ya kwanza katika Ukristo ni kuwa yonyeshe shukurani kwa ukombozi wetu.
 2. Tunavoishi zaidi ndivyo tundelee kutoa shukran zaidi na kuwa tunaye mkombozi wete Bwana Yesu Kristo.

UHUSIANO MAARUMU NA NAMNA GANI TUTUMIKE KATIKA NENO NA KATIKA KUFANA, 3:18-4:1.

- I. Wake watiimi waume zenu wenyewe, kama ipendezanvyo katika Bwana, 18.

- A. Maana halisi hapa ni “Katika Bwana”.
 - 1. Fahamua wanapaswa kuwa watii kwa waume zao, 1 Pet. 3:1-2; Efe. 5:32-33.
 - 2. Maana yakeni kuwa kielelezo kilicho kwishaonyeshwa tangu uumbaji wa mwanamke.
- B. Kwa hiyo tangu mwanamke huyo alipokuwa “katika Bwana.”
 - 1. Ni lazima wawaheshimu waume zao, kama Yesu alivyomheshimu Baba yake.
 - 2. Hakuna kutafuta mambo ya kibinafsi, bali ya kifamilia .
 - a. Wito mkuu wa mwanamke.
 - 3. Lakini kama akichagua kati ya Mungu na mume, Mdo.5:29.

II. Waume wapendeni wake zenu wala msiwena uchu nao, 19.

- A. Msijipendeze wenyewe kwa waume, 1 Pet. 3:7.
- B. Ni lazima kutazamia mambo mema daima kwa familia.
- C. Lazima upende mke wake, Mwa. 2:24.
 - 1. Usimpende basi na yeye hawezi kukuheshimu.
 - a. Kwa asili wanawake waliubwa kwa kuwa tumikia waume zao na hili litendelea mpaka mwisho wa ulimwengu kam watajisikia kupendwa kaama hawatajisikia kupendwa hivyo wataweza kusahau kuhusu amani yoyote.
- D. Mume ameonywa, vurugu, na pale uchungu fujo huondoa upendo wa amani.
 - 1. Mume sio dikteta, Efe. 5:28-33.

III. Ninyi watoto watiini wazazi wenu katika maombi yote.

- A. Maiaka ya mwanzo ya maisha wazazi wanasimama kama Mungu kwa watoto wadogo.
 - 1. Fundisho ili waweze kuelewa uhusiano mmoja na madaraka.
 - a. Ni namana gani wanapaswa kutii.
- B. Pale wanapoanza kumfayamu Mungu, hivyo utiifu kwao utakuwa umekwisha fundisho mapema.
- C. Watoto wawe watiifu, lakini wanapaswa kufusndishwa wakiwa wadogo ni lazima tufundishwa hilo.
- D. Efe. 6:1-4. Watoto watiifu wanampendeza Mungu.

IV. Maana jambo hili lapendeza sana katika Bwana.

- A. Kupendeza na hali ya upendo na utiifu wa mtoto.
 - 1. Unapata upendeleo, Lk. 2:52.

V. Baba msiwachokoze watoto wenu, 21.

- A. Wazazi wanapaswa kuwa wasiwe wagumu kupendezwa, mbaya au vitisho.
 - 1. Hii yaweza kusababisha mtoto awe na uchungu na kuwa mwasi.
- B. Wajibu mkubwa wa wazazi ni kuwaweka katika Bwana.
 - 1. Kuwafundisha waweze kumtii na kumtumikia Mungu.
 - 2. Hili ni lazima lianze tangu mwanzo.

- IV. Wasije wakakata tamaa.
- A. Chini ya kuudhiwa kwa muda mrefu watoto wanakuwa sawa na kufanyika Kukata tamaa kupteza ujasiri wote, na kuashilia mbali juhudi ya utii na Hatimaye kuwa sugu.
 - B. Ni lazima tufanye kwa ajili yao kam vile tunamfanyia Bwana.
- VII. Watumwa watiini bwana zenu katika kila jambo, 22.
- A. Utumwa ulikuwani wa kawaida katika siku hizo.
 - 1. Leo wanfanyakazi wanapaswa kuwa na hali kama hii hii.
 - B. Ni lazima tufanye kwa ajili yao kama tunavyo fanya kwa ajili ya Bwana.
- VIII. Kwa kufatana na mwili.
- A. Hata hivyo mtu anaweza kuwa chini ya mtu falani, bado yuko chini yake, anapaswa kufuata mtu mradi huyo mtu haendi kinyume na Mungu.
- IX. Si kwa utumwa wa mcho tu.
- A. Hali ya utupu ya chini.
 - B. Bila hoyo katika kufanya kazi njema.
 - C. Kufanya kijuu juu tu.
- X. Wajipendeezo kwa wanadamu, bali kwa unyoofu wa moyo mkimcha Bwana.
- A. Nia ya kufanya ni lazima itawaliwe na hofu ya Bwana.
 - 1. Hofu hii itaweza kumsababishia kufanya wajibu wake pamoja na unyoofu wa moyo, 1 Nya. 29:17.
 - a. Huduma ya kweli itmiminika toka ndani na kuelekea mbele za Bwana.
- XI. Lolote mfanyalo fanyeni kwa moyo, kama ni kwa Bwana, 23.
- A. Kurudusha huduma ya uaminifu, huongeza kutoka moyono na kuelekea mbele za Mungu.
- XII. Nasi kwa wanadamu.
- A. Kusudi letu zima ni kumtumikia Mungu na tuwe mfano wa Kristo, twaweza kufanya, hatakama ni kazi kwa wanadamu.
- XII. Mkijua ya kwaba matapokea kwa Bwana ujira wa Urithi, 24.
- A. Mkristo mtumwa, mfanyakazi, watapokea kwa Bwana tuzo kwa huduma yao nzuri kwa mabwana zao wa kidunia, 1 Kor. 7:22.
- XIX. Mnamtumikia Bwana Yesu.
- A. Katika uaminifu wa utumishi kwa mabwana wa kifunia, vilevile Kristo atakuwa anatumikiwa.
- XV. Lakini afanyaye mabaya, atapokea mabaya yale ayafanyayo, 25.
- A. Yule anyoyafanya pasipo uamanifu, hamfanyii Mungu kwa uaminifu.
 - 1. Wote wasio kuwa waaminifu watahukumiwa.

XVI. Wala hakuna upendeleo wa mtu.

A. Gal. 3:26-27.

XVII. Mabwana, 4:1.

A. Maandiko mazuri yanayaweza kuambatanishwa na mstali huu ni mstali

Mmoja mwishoni mwa sura ya 3.

B. Wale wote walio na watumishi.

XVIII. Wapeni watumwa (watumishi) wenu yale yaliyo haki na sawa.

A. Siko kwa usawa zaidi wa hali.

1. Bali ni kwa wale zaidi wa undugu unaokua kwa uhusiano wa wakristo katika huo ambao wala mtumwa au huru, Fil.16.

XIX. Mkijua ya kuwa na ninyi mna Bwana mbinguni, Mat. 7:12.

1. Wengi wa Warumi na Wayunani waliwachulia watumwa wao kama katika hali ya nguruwe.

2. Kuna ahadi kwa mabwana hapa.

Sehemu hii ya mwisho ya Kol. 3:21-4:1, ni ya muhimu mno leo kwa Wakristo. Wakati Huu tunafanyika watumishi na mara nyingine tunafanyika mabwana juu ya watumishi tunawaajiri. Kwamba tunawaajiri watumishi kwa kutosaidia sisi kuvuna kuangalia mashaba yetu au vinginevyo. Bwana amewaita watumishi kuwa waaminifu na watiifu kwa mabwana zao, kama kwamaba wanafanya kwa ajili ya Bwana. Vile vile Mungu anataka Mabwana wawe waaminifu na kuwaamini watumishi wao. Kwa hiyo yule mtumishi anayetaka kuiba, kudanganya, kuongopa na kutumia vibaya mali za mabwana zao, kamwe Bwana hataweza na hatakuwa na furaha nao. Pamoja na Mabwana wasiolopa watumishi wao, kudanganya desha, wale wanaoangalia kuwa umiza watumishi waokwa sababu yoyote, wanae hakimu takayesimamia kwa ajili yao watumishi waliofanya mabaya.

Uhusiano unahitajika kwa wale walio nje, 4:2-6.

Ni lazima Wakristo leo tuelewe kuwa tunao uhusiano maalumu na watu wote, na kuwa tufanye mema kwa wafu wote, Gala. 6:10, Kwamba ni Wakristo au hapana.

I. Kuendelea kudumu katika maombi, 4:2.

A. Paulo anawajulisha kuwa wanapaswa kuomba.

B. Aliwataka waendeleo katika hili.

a. Kuomba katika nyakati zote, Ef. 6:18.

b. Kuomba bila kukoma, 1 Thes. 5:17.

II. Kukesha pamoja na shukrani.

A. Pale tunapomba ni lazima tujue mahitaji yetu, tuvitaayo, tuvitamaniyo na , ambavyo twapaswa kutoa shukrani kwavyo.

B. Maombi yawe na utaratibu, mtu anapaswa ajitayarisha kwa maombi.

- III. Mkituombea na sisi pia, 4:3.
- A. Alitamani maombi kutoka kwao kwa ajili yake.
 - a. Paulo alikwa na tumani kuwa huru mwisho, Fil.1:9.
 - B. Ni kama vile alivyoomba kwa ajili yao.
- IV. Kwamba Mungu awafungulie mlango au kuingia.
- A. Paulo alitamani mlango ufunguliwe, ili kwamba neno la Mungu liweze Kuhubiriwa na yeye.
 - 1. “K wa mlango mkubwa”, Kol. 2:2.
- V. Tuinene siri ya Kristo.
- A. Kufundisha wokovu kwa mataifa.
 - B. Ili kuwa ni siri mpaka ilipokuwa imfuniliwa, 1 Kor. 4:1, Efe. 6:19; Kol. 1: 26; 2d:2.
- VI. Ambayo kwa ajili yake nemefungwa.
- A. Kwa nini kifungo chake kilianza, bado alifahamu kufundisha zaidi.
 - B. Gereza halikumuogofya yeye.
 - 1. Efe. 6:19- 20; Fil. 9-10.
- VII. Ili nidhihirishe kama inipasavyo kunena, 4:4.
- A. Kuwa kitisho cha gereza au kifo hakikuwa na maana ayoyote kwa Paulo.
 - B. Alikuwa aendelee kuzungumza kwa ujasiri, Efe. 4:20.
- VIII. Enenda kwa hekima mbele ya wote walio nje, 4:5.
- A. Wakristo ni Biblia ambayo wenye dhambi wanasoma, 2 Kor. 3:2, 3.
 - B. Mwenendo ni lazima uwe mzuri wakati wote.
 - C. Hivyo walionje waweza kuona nuru iliyo juu ya mwinukko, Mt. 5:14-15.
 - 1. 1 Kor. 5:12-13; 1 Thes. 4:12.
- IX. Mkikomboa wakati.
- A. Maneno haya yametumika na Paulo pekea katika A.J., Gal. 3:13; 4:5; Efe. 4:16.
 - 1. Maneno haya yametumika katika A.K, Dan. 2:8.
 - 2. Kimsingi yana maana, nafasi ya kupendelea kuhubiri inakuwa ni wajibu wa dhamani.
 - 3. Kwa sasa tatizo ni kuwa watumishi wa Mungu hawaipi thamani kazi ya Mungu, wanataka kutumikiwa kwa mishahara mikubwa au kujiita kama “Mchungaji.”
- X. Maneno yenu yawe na neema siku zote yakikolea chumvi, 4:6.
- A. Katika mazungumzo na maongezi yatakuwa kwa wakati wote na katika hali zote njema na kupendeza.
 - 1. Okoa roho zaidi kwa kuwa zaidi ya maana.
 - B. Usemi linatoka katika Kiyunani na Kilatini.
 - 1. Linadhihirisha uchungu na ushahidi wa usemi.

C. Ndugu, Wakristo wengine na marafiki wengi wamevunja kwa kushindwa kuutawala ulimi wao.

1. Kma usemi wao ulikuwa zaidi ya chumvi, kwa hiyo unafiki wao ungelindwa.

XI. Mpate kujua iwapasavyo kumjibu kila mtu.

Hitimisho la mausia, 4:7-18.

I. Msemaji wangu Tikiko atawaarifu mambo yangu yote, 4:7.

- A. Paulo alikwa gerezeni na makusanyiko mengi yaliweza kutuma mahitaji kwa Paulo na kumtembelea ili kuona hali yake.
- B. Kila wakati Paulo alituma watumishi ili kuyaamba makusanyiko kuhusu hali yake.
- C. Yameandikwa katika, 20:4; Ef. 6:21; 2 Tim. 4:12; Tit. 3:12.
- D. Tikiko alikuwa karibu sana na Paulo na alisafiri pamoja na Paulo katika safari Ya mwisho kabla ya kufungwa kule Yeresalemu.
 1. Walikuwa wavumilivu katika magumu pamoja, lakini Tikiko alisimama upande wa Paulo
 2. Wote walifugwa gerezeni kule Rumina inaonekana Tikiko walikuwa bosu wa Onesmo.
 3. Tikiko alitakiwa kurudishwa nyumbani kwa hiyo angekwenda na labani mpya kumuhusu Paulo.
- E. Baada ya Paulo kufunguliwa kwa mara ya kwanza alikwenda kuetembelea makusanyiko ya Asia, 1 Tim. 1:3.
 1. Tikiko aliungana na Paulo katika safari hiina huduma hii.
 2. Baadaye Paulo alipanga kumpeleka kufanya kazi pamoja na Tikiko katika Krete, Tit. 3:12.
 3. Kabla ya kifo cha Paulo, Paulo alimtuma kutoka Rumi mpka Efeso, 2 Tim. 6:12.

II. Ndugu mpendwa, mtumishi mwaminifu mjoli mwenzangu katika Bwana.

- A. Paulo tena anazungumzia juu ya Tikiko.
- B. Ndugu mwaminifu na mtumishi, Efe. 6:22, 23.
 1. Siko kwa Paulo, bali kwa Kristo, Mdo.19:22; 13:5; 1 Thess. 3:2; Kol. 1:23, 25.

III. Ambaye ni memtuma kwenu kwa sababu hiyo, 4:8.

- A. Linaonyesha kuwa Tikiko ni mmoja aliyechukua barua hii.

IV. Ili mweze kujua hali yetu.

- A. Waweza kujifunza kile kilicho kuwa kikiendelea kuwa ataweza kutoa Habari, kwa Paulo na kumsaidia kama ilihitajika.

V. Atawafaraji mioyo yenu.

- A. Hali ya Paulo.
- B. Pamoja na mafundisho.

- VI. Pamoja na Onesmo, ndugu mpendwa na mwaminifu aliye mtumwa kwenu, 4:9.
- A. Mtumwa wa filemoni, Filem. 10
 1. Ayekuwa ametoka.
 - B. Walikuwa wamemfahamu kuwa hafai, mtumwa mtoro.
 1. Lakini sasa alikuwa ndugu yao katika Kristo, File. 10-13.
- VII. Hao watawatarufu mambo yote ya hapa kwetu,
- A. Kutoka taarifa ya Paulo na hali yake na kuendelea kwa kazi.
- VIII. Aristarko aliyefungwa pamoja nami awasalimu.
- A. Makekenia, aliyekuwa pamoja na Paulo katika safari ya kutoka Makedonia, Mdo. 19:29.
 - B. Alikuwa pamoja na Paulo katika kurudi kwake Yerusalemu.
 1. Alichaguliwa kuchukua zawadi kutoka makedonia mpka kwa maskini kule Judea, Mdo. 20:4.
 - C. Alikuwa pamoja na Paulo alipokuwa amefunga, Mdo. 27:2.
- IX. Marko mjomba wako Barnaba.
- A. Marko ambaye wakati fulani alikuwa hamfai kwa bwana wake, (Fil.11)
 1. Alikuwa si mwaminifu kwa Paulo, Mdo. 13:13; 15:36-41.
 2. Alisababisha tatizo kubwa katika ya Paulo na Barnaba.
 - B. Sasa Paulo anadai marko aliyekuwa hafai kuwa yupo pia, 2 Tim. 4:11
 - C. Marko anafikiliwa kuwa likuwa binamu au mjomba wa Barnaba, 1 Kor. 9:6; Gal. 2:1, 9, 13.
 1. Mariamu mama ya Mrko alikuwa na heshima ya juu katika Kanisa kule Yerusalemu, Mdo. 12:12.
 2. Inaonekana Barnaba alikuwa tayari ameisha kufa.
- X. Ambayo mmepokea maagizo kwa hari yake mpokeeni yeye akifika.
- XI. Na Yesu aitwaye Yusto, 4:11.
- A. Ameandikwa hapa tu.
 - B. Wote wameorodheshwa hapa isipokuwa Yesu aitwaye Yusto, vilevile Anaonekana katika Filemoni.
 - C. Jina lake la ukoo Yusto linapatikana, Mdo. 1:23; 18:7.
 - D. Kimapokeo inafahamika kuwa Yakobo nduguye Bwana Yesu pia aliitwa Yusto.
- XIII. Hao ni watu wa Tohara.
- A. Wayahudi ambao yawezekana walikuwa wanakaa Rumi.
 - B. Katika, Fil. 1:15-20, Paulo anawachukulia watu hawa kuwa mwanzoni Walikuwa na “wivu na magombano.”
 1. Kutoka kwao Aristarko tu, Marko na Yusto walikongolewa kutoka dini ya Ki-Yahudi.

- XIII. Wote hawatu ndiyo waliyokuwa watendaji pamoja katika Ufalme wa Mungu.
A. Ufalme upo hapa, Mt. 16:18; Kol. 1:13; Ebr. 12:17-28; Ufu. 1:9.
- XIV. Walikuwa faraja kwangu.
A. Ushindi wa watakatifu huleta faraja na furaha katika hali zote.
- XV. Epafra, 4:12.
A. Ameandikiwa katika waraka huu tu.
1. Alikuwa pamoja na Paulo, Kol. 1:7; Fil. 23.
- XVI. Laodikia, 4:13.
A. Mji wa bondea la Lycus kule alikojulika na Epafra.
B. Ulikuwa kilomita 20 kutoka Kolosai.
- XVII. Hierapoli.
A. Kilomita 10 kutoka Laodikia, 16-18 km kutoka Kolosai.
B. Katika bonde la Lycus.
C. Maarufu kwa madini na biashara ya nyuzi za sufu.
D. Kulikuwa na kutuo cha ibada ya kuji- Mungu cha kike Phygian Cybele.
1. Kilikuwa ni maana wa filigio cha miungu pia kujulikana kama Rhe.
2. Makuhani wake walijulikana kama Galli.
a. Ibada ya ilikuwa ya aina ya mashariki.
3. Ibada ilikuwa ya mbwembwe.
4. Walisherekekea pamoja na ngoma, matoazi, mapembe na kucheza kipori katika mistu na milimani.
5. Simba alikuwa n mnyama mtakatifu kwao.
6. Mara kwa mara karibu ibada zote katika siku hizo zilikuwa za kawaida katika bonde la Lycus.
E. Hiepralpoli maana yake “Mji mtakatifu”
- XVIII. Luka yule tabibu mpendwa. 4:14.
A. Jina Luka linaonekana mara tatu katika nyaraka za A.J, 2 Tim. 4:11; Fil. 24; na hapa.
B. Alizawa Antiokia katika Syria, Wazazi wake hawakuwa wayahudi.
C. Haijulikani nilini aliongolewa.
D. Hakuwa shahidi wa mwanzo wa Kristo au Yohana, Lk. 1:1-2.
E. Historia inaonyesha aliongana na watu wa Biblia pale alilpoungana na Paulo kule Troa na kushiriki safari ya makedonia.
F. Ghafila mpita kutoka hali ya nafsi ya kwanza mpaka uwingi katika, Mdo. 15:10, Panaelezea kuwa Luka alijiunga kusafiri kwa uchache.
- XIX. Dema.
A. Inaonekana Paulo hakupenda na dema au kumsema sifa nzuri kama wengine ambao walikuwa malimbuko walionwa tayari na Paulo.
1. Somo, 2 Tim. 4:10, tuone mambo ya Dema.

XX. Namfa, 4:15.

- A. Yaweza kuwa jina hili ni ufupisho wa Namfadarasi.
- B. Hakuna linalojulikana isipokuwa katika ya hii.
 - 1. Mtu wa mvuto na mtumishi anayestahili wa Bwana.

XXI. Someni pia waraka kutoka Loadikia, 4:16.

- A. Barua iliachwa Loadikia ilikuwa ichukuliwe isomwe Kolosai.
 - 1. Barua hiyo haiwezi kupatikana leo.
 - 2. Kuna jina la kugus lililoitwa “Waraka kwa Walaodikia” lakini umekuwa ukisaidikika kwa miaka mingi.

XXII. Arkipo, 4:17.

- A. Anaonekana hapa na katika, Fili. 2.
 - 1. Katika Filimono anatajwa kama “Askari mwenetu”
 - 2. Inadhaniwa alishirikia vita vingi na Paulo.
 - 3. Anaonekana alikuwa katika eneo lile na Paulo aliwataka Wakristo wamsalimie.